

Regjeringen svikter -
NDF krever handling
SIDE 6

Historisk konferanse om kjønns-
mangfold i Nairobi
SIDE 20

Norsk kortfilm vinner
internasjonal pris
SIDE 32

INNHALDSFORTEGNELSE

LEDEREN HAR ORDET

Valgåret 2025
Side 3

NYTT FRA NDF

Ambassadørmøte i
Tanzania
Side 4

TV-aksjonen 2025; men-
nesker i krise og krig
Side 5

Regjeringen svikter -
NDF krever handling
Side 6

Politiske partier
gjenspeiler ikke NDFs
hjertesaker
Side 7

NYTT FRA NDFU

Høyt og lavt på årets
sommerleir
Side 8

Sommerens
internasjonale leir
Side 9

NORGE RUNDT

Historisk utdanning for
vernepleiere
Side 12

Døvblinde vandrer St.
Olavsleden.
Side 15

NORDEN RUNDT

Reis til Island i 2026
Side 16

VERDEN RUNDT

Den skjulte lærepla-
nen: Lærerkonferanse i
Roma
Side 18

Historisk pre-konferan-
se om kjønnsmangfold
Side 20
Når klimaforandringene
råder - beredskap i
døvesamfunnet
Side 23

Verdens ledere samlet
for å diskutere Kunstig
Intelligens i Nairobi
Side 24

WFD-konferansen fra
A til Å
Side 2

REPORTASJE

Signo Grantoppen
Side 28

RETTSIKKERHET

Grunnloven på norsk
tegnspråk
Side 30

SPØR ADVOKATEN

Side 31

KULTUR

Norsk kortfilm vinner
internasjonal filmpris
side 32

BarrierBreakersSB
vinner NM for beste
studentbedrift
Side 33

SPORT

Jubileumsår for norsk
Døveidrett
Side 35

MINNEORD

Side 36

En hilsen fra redaktøren

Jannicke Kvitvær
Redaktør

Tilbake i redaktørstolen!

De fleste av dere kjenner meg
fra tidligere arbeid i Norges
Døveforbund.

Jeg har tidligere vært redaktør
for Døves Tidsskrift (2015-2027),
og er nå tilbake i et vikariat. Jeg
gleder meg til å ta fatt på
redaktørroppgaven.

Denne utgaven du nå har i hån-
den er min "første" utgave, mye
er fortsatt i kjent stil.

Det som kanskje blir nytt frem-
over er at du som medlem kan
lese artikler på NDFs medlems-
side mellom utgavene som
kommer ut.

Dette ble prøvd ut i august i år,
da publiserte DT en artikkel på
NDFs hjemmeside om politiske
partiprogrammer.

En oppdatert versjon av artikke-
len er også tatt med i bladet, du

kan lese den på side syv.

Denne utgaven går i trykken
samtidig som valgdagen nærmer
seg, når du mottar bladet har
Norge en ny regjering.

Det er likevel tatt med litt stoff
om valgkampen og de politis-
ke partiene selv om utfallet av
valget er ukjent når bladet går i
trykken.

LEDEREN HAR ORDET

Jannicke B. Kvitvær
REDAKTØR

Valgåret 2025

Valget er over, og Norge har nå en ny regjering. Vi som bor i Norge er heldige som kan være med på å bestemme hvem som skal styre landet.

Dette er demokrati. Norges Døveforbund (NDF) er en politisk nøytral organisasjon som kjemper for alle døves rettigheter – uansett bakgrunn.

Enten du er gammel eller ung, hvit eller svart, om du hører litt eller ingenting – fellesnevneren i NDFs arbeid er dine rettigheter som døv og hørselshemmet borger i Norge.

Spørsmålet NDF stiller er: Er Norge like mye et demokrati for alle borgere?

Får døve og hørselshemmede tilgang til den samme informasjonen under en politisk valgkamp?
Er teksten på TV god nok? Er de politiske debattene tegnspråktolket?
Hvor kan vi som døve og hørselshemmede henvende oss dersom vi føler oss overveldet av norske politiske ord?

Hvordan er valgdeltakelsen i det norske døvesamfunnet? Stemte vi under stortingsvalget? Stemte vi blankt?

Slike spørsmål er noe Norges Døveforbund diskuterer internt – og løfter fremgang på gang.

Valglokalene i vårt langstrakte land er ulikt tilgjengeliggjort. Noen steder har tegnspråktolk til stede, andre har informasjon på norsk tegnspråk via skjerm – mens enkelte steder har ingenting.

Noen valglokaler har til og med en holdning der de blir usikre når en døv person kommer for å stemme.

Dette påvirker oss som døve og hørselshemmede borgere. Vi blir usikre og spør oss selv: Har jeg forstått sakene riktig?

Vi leser den informasjonen vi kommer over – men er den kildesikret?
Noen ganger er språket lett å forstå, andre ganger er det forvirrende fordi det har blitt mer politisk.

Er dette demokratiet vi ønsker oss som borgere i Norge?

Nei – og nettopp derfor jobber Norges Døveforbund for å løfte frem døve og hørselshemmedes rettigheter på alle nivåer i samfunnet.

Det gjelder også retten til informasjon og nyheter på vårt språk: norsk tegnspråk.

Døves Tidsskrift
Utgavenummer 3
Årgang 106
2025

Ansvarlig redaktør
Petter Noddeland

Redaktør / design
Jannicke Kvitvær

Trykk
TrykkPartner AS

ISSN
0332-6942

Utgiver
Norges Døveforbund

Adresse
Grensen 9, 0159 Oslo

Forside
WFD-konferanse, Kenya

Fotograf
DT

Leserbrev til Døves Tidsskrift

Ditt bidrag er viktig for oss. Å sende inn et leserinnlegg er en fin måte å dele dine ideer og engasjere deg med andre medlemmer.

Det kan være om dine tanker, meninger, det du er opptatt av, eller din syn på en eller flere saker – dine innsikter og perspektiver er det som gjør vårt felleskap rikt og mangfoldig.

Send teksten din, med portrettbilde på e-post til redaktør, Linda Kvaksrud Hansen, linda@doveforbundet.no.

Oppstartsmøte i Tanzania

Norges Døveforbund har gjenopptatt bistandsarbeidet etter 15 års pause. I juni reiste tre representanter fra forbundet – generalsekretær Petter Noddeland, prosjektkoordinator Arash Bagharzadeh og bistandsansvarlig Adriana Fjellaker – til Dar-es-Salaam for å møte samarbeidspartneren CHAVITA, Tanzanias døveforbund.

Det er andre gangen NDF reiser til Tanzania under denne prosjektperioden, i 2024 var Arash og Camilla Høiberg (fra forbundsstyret) i Tanzania for et oppstartsmøte.

Besøket denne gangen markerer starten på et femårig prosjekt, med mål om å styrke døves rettigheter og organisasjonsarbeid i landet. Prosjektet er en del av NDFs bistandsarbeid gjennom Atlas Alliansen, som også får tildelt midler gjennom årets TV-aksjon.

CHAVITA – en organisasjon med ambisjoner

CHAVITA er navnet på døveforbundet i Tanzania, en landsdekkende organisasjon med nærmere to millioner medlemmer. De jobber for døves rettigheter, tegnspråkopplæring og inkludering i utdanning, arbeidsliv og helsevesen. Organisasjonen har store

ambisjoner, men også behov for støtte – både økonomisk og organisatorisk. NDFs prosjekt skal bidra til å styrke CHAVITAs kapasitet, utvikle retningslinjer for universell utforming og utvide nettverket til andre organisasjoner. Målet er å få tanzanisk tegnspråk som offisielt språk, få myndighetene til å implementere FN-konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (UNCRPD) – med særlig fokus på tilgang til tegnspråk og døves kvinneverdigheter.

Ambassadørmøte og samarbeid

Under oppholdet besøkte delegasjonen også den norske ambassaden i Dar-es-Salaam. Sammen med representanter fra CHAVITA ble det diskutert utfordringer knyttet til universell utforming og tolketjenester, og muligheter for tettere samarbeid. Ambassaden ut-

trykte interesse for å støtte prosjektets mål, særlig innen kvinners deltakelse og systematisk rettighetsarbeid.

Verdens største dugnad

Prosjektet i Tanzania er tett knyttet til TV-aksjonen 2025, som går til Atlas Alliansen. Midlene fra aksjonen vil blant annet støtte CHAVITA og NDFs arbeid i Tanzania. Forbundets representanter håper at mange vil bidra – enten som bøssebærere eller givere – og være med på å gjøre en forskjell for døve i et land der rettigheter fortsatt må kjempes fram.

Petter Noddeland, generalsekretær i NDF forteller:

«Bistandsarbeid er et inspirerende arbeid. NDF ser frem til å følge opp dette arbeidet de neste fem årene»

TV-aksjonen 2025: døve og hørselshemmede i krise

Døves Tidsskrift har tidligere presentert at årets TV-aksjon går til Atlas Alliansen, og Norges Døveforbund med flere organisasjoner er med på laget. Sammen skal vi bidra til at mennesker med funksjonsnedsettelse i krigs- og kriserammede områder får rettigheter på plass.

Målet er å nå over 200 000 mennesker i krigsrammede land – med tiltak som inkluderer tegnspråkopplæring, hjelpemidler, mental helsehjelp og yrkesopplæring.

Døve i front

Norges Døveforbund (NDF) er en aktiv del av Atlas Alliansen, og mottar midler til internasjonal arbeid – blant annet for vårt bistandsarbeid i Tanzania, der vi jobber med døve-, døve kvinners rettigheter samt tegnspråkopplæring.

Dette er en viktig anerkjennelse av døves rettigheter som en del av det globale arbeidet for mennesker med funksjonsvariasjoner.

TV-aksjonen 2025 setter søkelys på hvordan mennesker med funksjonsva-

riasjoner – inkludert døve og hørselshemmede – rammes ekstra hardt i krig og fattigdom. Når samfunnet bryter sammen, faller tilgjengelighet og inkludering ofte bort.

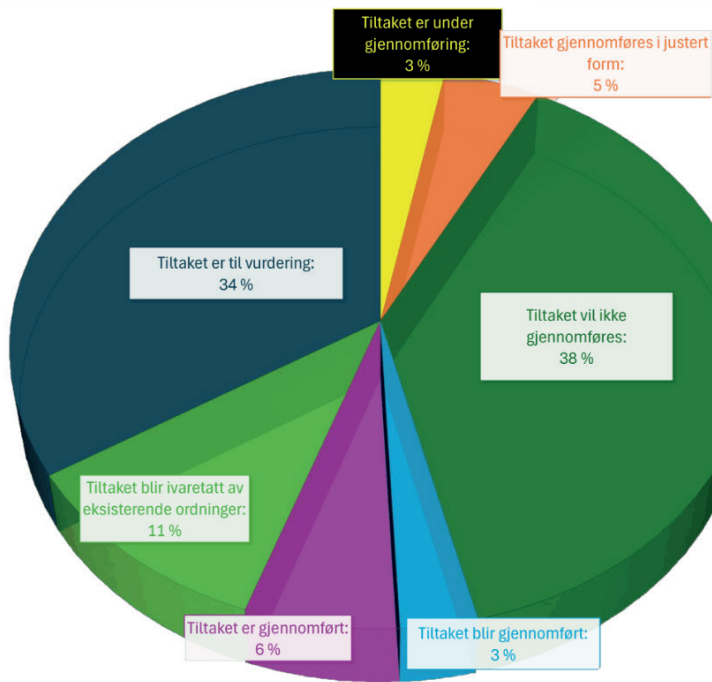

Vil du bidra? Bli bøssebærer søndag 19. oktober.

1. Gå til blimed.no (eller følg qr-koden), her kan du registrere deg som bøssebærer.
2. Du får tildelt en rute i ditt nærområde.
3. På aksjonsdagen går du fra dør til dør og samler inn penger.

Du kan også melde deg som digital bøssebærer, og dele innsamlingslenken i sosiale medier eller via e-post. Å være bøssebærer tar bare et par timer – for døve og hørselshemmede i krigsområder kan det bety tilgang til tegnspråk, skolegang og trygghet.

Kan du ikke være bøssebærer? Se NDFs hjemmeside for andre måter å bidra på.

Døves Kulturdager årene fremover:

19.-21. Septemner 2025, Trondheim (200 års jubileum for dødeundervisning i Norge)

4. - 6. september 2026, Gjøvik (NDF Innlandet fyller 100 år)

10. - 12. september 2027, Haugesund (NDF Haugaland fyller 80 år og DKs 60 års-jubileum)

Regjeringen svikter – NDF krever handling

I juni 2023 ble NOU 2023:20 Tegnspråk for livet lagt frem – en historisk utredning med forslag til en helhetlig politikk for å styrke norsk tegnspråk. Utvalget foreslo seks hovedløft: tidlig tilgang, opplæring, kvalitet, kompetanse, tjenester og forskning.

Rapporten understreker at tegnspråk som opplæringspråk er avgjørende for døves og hørselshemmedes utvikling – både personlig og kognitivt.

August 2025 kom regjeringens oppfølgingsplan – og den skuffer stort. Av 65 foreslåtte tiltak kan vi se at 25 tiltak ikke blir gjennomført.

Dette er rett og slett for svakt

NDF reagerer kraftig. Mange av tiltakene som nå forkastes, er nettopp de som tegnspråkmiljøet har etterlyst i årevis.

Høringssvarene viser tydelig støtte fra brukermiljøene, men regjeringen har valgt å se bort fra dette.

NDF går nå i dialog med departementene for å:

- Avklare hvorfor tiltak som er oppført som «gjennomført» i realiteten ikke er det.
- Kreve svar på hvorfor viktige tiltak ikke blir fulgt opp.
- Sikre at saken behandles på politisk

nivå – ikke bare administrativt.

NDF godtar ikke at regjeringen ignorerer våre rettigheter. Dette handler om språklige rettigheter, inkludering og likeverd. Saken følges opp som en høy prioriteringssak!

FAKTA OM NOU 2023:20 – TEGNSPRÅK FOR LIVET

Utgitt: Juni 2023

Formål: Å styrke norsk tegnspråk som et fullverdig språk og sikre språklige rettigheter for døve og hørselshemmede.

• Hovedområder:

1. Tidlig tilgang til tegnspråk

2. Opplæring og utdanning

3. Kvalitet og kompetanse

4. Tjenester og tilgjengelighet

5. Forskning og kunnskapsutvikling

6. Samfunnsdeltakelse og inkludering

• Antall tiltak foreslått: 65

• Status per august 2025: 25 tiltak ikke fulgt opp

6 tiltak gjennomført

7 tiltak ivaretas av eksisterende ordninger

22 tiltak fortsatt under vurdering

Partier som fremmer tegnspråk, døve og hørselshemmedes saker i sine partiprogram:

	Eldreomsorg for døve og hørselshemmede	Styrke tegnspråktolk	Utdanning for døve og hørselshemmede	CRPD – i menneskerettighetsloven	Beredskap for døve og hørselshemmede	Nevnt "tegnspråk" i programmet
	✗	✗	✓	✓	✗	3
	✗	✓	✓	✓	✗	7
	✗	✗	✗	✓	✗	0
	✗	✓	✗	✓	✗	0
	✗	✓	✓	✓	✗	8
	✗	✓	✗	✓	✗	4
	✗	✓	✗	✓	✗	2
	✗	✗	✗	✗	✗	0
	✗	✗	✗	✗	✗	0
	✓	✓	✓	✓	✗	8

Her kan du lese mer om begrunnelsene for hvordan NDF har vurdert partiprogrammene.

Politiske partier gjenspeiler ikke NDFs hjertesaker

Valgkampen 2025 var preget av beredskap i tilfelle en krise kommer. Norge må være forberedt, men har Norge tenkt på døve og hørselshemmede borgere?

Denne artikkelen ble først publisert på NDFs hjemmeside fredag 29. august. Artikkelen er oppdatert 9. september.

Norges Døveforbund har sjekket ut de tradisjonelle stortingspartiene. Ikke et eneste partiprogram har nevnt noe om hvordan de skal jobbe konkret for å sikre at døve og hørselshemmede får med seg hva som skjer hvis en krise skulle komme.

Ingen tiltak om tilgjengelig varslings-system for døve og hørselshemmede eller beredskapstolker er å finne i partiprogrammene 2025–2029.

NDF har ikke bare undersøkt beredskapsområdet, men fem områder: Eldreomsorgen for døve og hørselshemmede, styrke tegnspråktolkområdet, utdanning for døve og hørselshemmede, beredskap, CRPD i norsk menneskerettighetslov og om tegnspråk som et språk er nevnt i partiprogrammene.

Denne undersøkelsen er avgrenset til de tradisjonelle politiske partienes

partiprogrammer, men NDF valgte å ta med partiet Sentrum da de skårte høyt på NDFs undersøkelse.

VERRE STILT

Under valgåret 2021 ble en liknende oversikt publisert. Sammenligner vi oversikten fra 2021 med årets oversikt så kan vi se at de politiske partiene hadde mer om døve og hørselshemmede i 2021-2025 enn de har i 2025-2029.

Norges Døveforbund sendte inn tre hjertesaker som innspill til de politiske partienes partiprogram 2025-2029.

Disse innspillene ble sendt inn år 2023, eldreomsorg for døve og hørselshemmede, opplæring og utdanning for døve og hørselshemmede med spesifisering om tegnspråklig opplæring og tegnspråklig miljø/skole samt beredskap.

INKLUDERINGSPOLITIKK

De fleste av partiene har mye om inkluderingspolitikk, hvor de snakker om å inkludere andre grupper i samfunnet.

Mennesker med nedsatt funksjonsevne er nevnt i samtlige partier, men konkrete forslag på tiltak er det lite av. Noen av partiene har tegnspråkutvalg hvor det finnes andre arbeidsdokumenter som partiet bruker i arbeidet, dette kommer ikke frem i partiprogrammet og er derfor ikke tatt hensyn til i undersøkelsen.

NDF mener det er skuffende at de politiske partiene ikke har blitt bedre under valgåret 2025, men at de heller har blitt dårligere.

Det er noe NDF kommer til å følge opp fremover med de nye og gamle stortingsrepresentantene.

HØYT OG LAVT PÅ ÅRETS SOMMERLEIR

Tekst: Federico Gianasso, ungdomskonsulent NDFU

Sommerleiren i år ble tradisjonelt gjennomført fra den 30. juni til 4. juli på Ål folkehøgskole og kurscenter for døve.

Førtito deltakere, femten ungdommer og tjuesyv barn sammen med en leirstab på nitten personer tilbrakte en flott uke på Ål.

Leirstaben bestod av leirledere, leirsjef, koordinator, medhjelpere, fotograf og nattevakter.

Hver kveld før kveldsmat lekte barna og ungdommene i gymsalen. Det var gøy å se hvordan ungdommene passet på og tilpasset seg de yngre.

En hånd på skulderen eller et smil gjorde at alle følte seg trygge og inkludert.

Hver kveld fortalte Isaac E. Jacobsen, leirsjef og NDFUs styreleder, en lang eventyrhistorie.

Han begynte med historien mandagskveld, og fortsatte hver kveld. På fredag kom slutten på historien.

Barna og ungdommene syntes det var spennende og koste seg med å følge med hver kveld.

Tirsdag dro ungdommene på rafting, mens barna var i sommerparken med klatrepark, zipline og «Høyt & Lavt». Onsdag byttet vi grupper, ungdommene kjørte mountain go-kart, og barna fikk prøve rafting. For noen var det første gang, mens andre hadde prøvd det før. Fredag avsluttet vi i god stil på Tropicana Badeland, medfulgte en morsom vannkrig med ballonger på leirområdet.

Barn, ungdommer og voksne stortrivdes.

Sommerleiren ble en stor suksess, og vi reiste hjem til resten av Norge med gode minner og nye venner.

NORDISK LEIR I NORD-NORGE

Tekst: Federico Gianasso, ungdomskonsulent NDFU

Nordisk barnleir ble i år arrangert i Tromsø under NDFU og Norges regi.

Fra mandag 21. juli til lørdag 26. juli 2025 samlet elleve barn og fem voksne på Malangen Folkehøyskole utenfor Tromsø.

Norge var vertskap for årets Nordisk Barneleir (NBL) som arrangeres hvert andre år.

Barna fikk mange fine opplevelser, første dag startet vi med isbrytning slik at alle ble kjent med hverandre. I løpet av uken hadde vi blant annet DNUR festkveld, som ble en stor suksess med mye latter og glede. DNUR står for Døves Nordiske Ungdomsråd (red. anm).

Leirgjengen dro også på tur til fjellet Mortenhalskoltet -

gruppen kom fram til et fint utsiktspunkt, flere barn ønsket deretter å fortsette helt til topps - noe som viser på både nysgjerrighet og eventyrlyst.

På leirområdet ble det gjennomført lagkonkurranser hver dag, der barna fikk samarbeide og heie på hverandre.

En annen opplevelse var kulturkveldene for Norge og Sverige hvor man fikk smake på brus og ulike matretter fra de to landene som var representert på leiren.

Barna fikk også prøve seg på kanotur. Hundekjøring var planlagt, men siden været var for varmt måtte det avlyses. I stedet besøkte vi en hundegård, der barna fikk hilse på og klappe hundene. Gjennom hele uken var det mye lek, samhold og gode minner.

EUDY JUNIORLEIR I LITAUEN

Norske juniorer på Europeisk juniorleir, i sommer deltok Justin og Mia på European Union of the Deaf Youth (EUDY)s juniorleir i Litauen.

Der møtte de døve juniorer i alderen 13-17 år fra hele Europa til en uke fylt med aktiviteter, foredrag, kulturutveksling og vennskap.

Både Justin og Mia beskriver opplevelsen som fantastisk, spennende og lærerik. – Første dagen hadde vi "icebreaking", det startet rolig, men etter hvert ble det mer spennende med konkurranser, lagspill og ulike aktiviteter.

Det var veldig hyggelig å delta, forteller Justin. Mia var med på sin aller første internasjonale leir, og innrømmer at hun var litt nervøs i starten.

– Jeg var redd for hvordan det ville bli, men jeg møtte mange -

døve fra ulike land, og de var veldig hyggelige. Det var gøy å lære internasjonale tegn, forteller Mia.

Leiren hadde et tett program hver dag, alt fra foredrag til utflukter. Juniorene fikk blant annet dra til badeland, besøke en by i Litauen og delta i mange morsomme gruppeaktiviteter.

– Vi ble delt inn i grupper på tvers av land og samlet poeng når vi klarte å samarbeide godt. Jeg var på det gule laget – og vi vant førsteprisen! forteller Mia stolt.

Et av høydepunktene for Justin var et foredrag med Javier Rodrigo Penna fra Spania om døvehistorie. – Han inspirerte meg. Etterpå laget vi en oppsummering i Visual Vernacular (VV). Det likte jeg veldig godt, sier han.

Begge ungdommene sitter igjen -

med mange gode minner, ny kunnskap og ikke minst nye venner.

– Det er viktig å delta på leir som EUDY og WFDYS arrangerer. Man lærer mye, får nye venner og bygger nettverk. Jeg kommer til å savne dette, sier Justin.

NDFU vil rette en stor takk til Lasse, som reiste sammen med ungdommene fra Oslo til Litauen.

FAKTA OM EUDY

EUDY står for European Union of the Deaf Youth

DBarneleir, juniorleir og ungdomsleir arrangeres hvert andre år

De har prosjekter med medlemsland. NDFU er medlem i EUDY.

Nåværende generalsekretær i EUDY er norske Lubna Mehdi

www.eudy.info

GENERALFORSAMLING FOR EUDY I NEDERLAND

Tekst: Irja Marie Eide Mølmen

Årets generalforsamling holdt til Stadskanaal 6.-10. august

Representantene fikk besøke Luhu, en liten koselig kafe i Groningen som drives av døve.

Før selve generalforsamlingen startes deltok representantene på workshop, hvor man fikk «skoleopplæring» i hvordan en generalforsamling fungerer med gruppearbeid i ulike temaer.

Generalforsamlingen startet offisielt fredag 8. august med gjennomgang av rapporter og saker som skulle tas opp, vi ønsket to nye land som medlemsland hos EUDY, Polen og Ukraina. Det ble god stemning i salen når landene ble godkjente som medlemsland.

Lørdag 9. august bestod av behandling av innkomne forslag som ble lagt frem av -

EUDY-styret og andre land. Det var særlig to saker som hadde stor oppmerksomhet før valget, nemlig grønn politikk og godkjenning fra medlemslandene for å starte en utredning om å endre øvre aldersgrense hos EUDY, som i dag har 30 års aldersgrense, til 35 år.

Forslaget har tidligere blitt lagt frem og blitt nedstemt (GA 2024 i Norge), det nye forslaget innebærer at EUDY-styret og administrasjon skal utarbeide en konsekvensanalyse med fordeler og ulemper ved å øke aldersgrensen. Rapporten skal legges frem før neste GA slik at medlemslandene får tid til å lese rapporten på forhånd. Dette forslaget ble stemt for med flertall.

Flere land reagerte på forslaget "Grønn politikk", som for eksempel at medlemmer -

oppfordres til å benytte miljøvennlige transport til EUDYs arrangementer, samt om å endre all kosthold til vegansk mat.

Forslaget "grønn politikk" ble nedstemt.

På slutten av generalforsamlingen var det valg, det nye EUDY-styret for perioden 2025-2027 er:

President:
Tamara Zúdorova (2025-2027)

Styret:
- Marino Atigia (2024-2026)
- Dominik Holis (2025-2027)
- Joann Spireti (2025-2027)
- Lore Bajerski (2025-2026)

Tegnspråklige vernepleierstudenter fullførte historisk utdanning ved USN

Tekst: Linda Kvaksrud Hansen

Husker du at Universitetet i Sørøst-Norge (USN) har hatt et prosjekt med tilrettelagt vernepleierstudium for tegnspråklige? Nå har tre år allerede gått, og 11. juni hadde studentene sin skoleavslutning.

Målet med prosjektet har vært å skape et inkluderende studiemiljø, og sørge for at døve og hørselshemmede får studere på lik linje med andre – uten å møte unødvendige barrierer.

Bak prosjektet står Supervisuell ved Finn Arild Thordarson, i samarbeid med NTS Kompetanse og USN. Prosjektet er finansiert med støtte fra Norges Døveforbund og Stiftelsen Dam.

Døves Tidsskrift besøkte skoleavslutningen og møtte tegnspråklige studenter i fine klær og bunader. I alt har ni døve og hørselshemmede studenter fulgt utdanningen, og fire av dem har startet studentbedriften «BarrierBreakers», som nylig vant regionalmesterskapet i «Sosialt entreprenørskap». Samme dag som skoleavslutningen deltar de i NM for studentbedrifter i Oslo.

Oliver Lande (27) forteller at han i flere år jobbet som ufaglært, og møtte mange utfordringer underveis. Da det tilrettelagte vernepleierstudiet ble en realitet, grep han muligheten.

– Det å kunne samarbeide, diskutere og bruke mitt eget språk i klassen – det har vært helt gull, sier Oliver.

Ellen Charlotte (50), den eldste i studentgruppen, nikker enig. -

– Tidligere, da jeg studerte alene som döv, følte jeg at jeg aldri kunne delta ordentlig i undervisningen. Men her kunne jeg prate fritt og være meg selv. Jeg føler at jeg kan puste igjen, sier Ellen Charlotte.

Studentene trekker også frem dyktige tegnspråktolker og trygge relasjoner som viktige faktorer.

– Vi har hatt de samme faste tolkene gjennom tre år. Det har skapt trygghet og forutsigbarhet. Vi har fått gode relasjoner. Når vi har samme tolk gjennom tre år så blir tolkene også godt kjent med faglige begreper og vet hvordan de skal oversette dem til tegn. Da slipper vi å lære opp nye tolker hver gang vi har forelesninger og kan fokusere på å lære faget, sier Oliver.

En stor utfordring for mange døve og hørselshemmede studenter er å følge med på forelesningene og samtidig ta notater. De må ofte veksle mellom å se på tegnspråktolken, presentasjonen på skjermen og prøve å skrive samtidig – noe som i praksis er umulig.

Ved USN fikk derfor de døve og hørselshemmede studentene i dette prosjektet tilgang til en ordning kalt Skrivehjelp. Dette innebar at en medstudent fikk betalt for å ta notater under forelesningene, og notatene ble deretter gjort tilgjengelige digitalt gjennom skolens plattform. På den måten kunne studentene i etterkant logge seg inn og lese gjennom forelesningsinnholdet i ro og mak.

– Dette gjorde en enorm forskjell for oss. Vi kunne være fullt til stede og følge med på undervisningen uten å bekymre oss for å gå glipp av viktig innhold, sier en av Ellen Charlotte.

Ordningen med Skrivehjelp – der en medstudent får betalt for å ta notater som gjøres tilgjengelig digitalt – finnes flere steder i landet, men er vanligvis en tjeneste studenter selv må betale for. I dette tilrettelagte vernepleierstudiet ved USN var det derimot kun de

døve og hørselshemmede studentene som fikk ordningen dekket, som en del av det målrettede tilretteleggingsopplegget. Dette viser hvor viktig det er med individuell og konkret støtte for å oppnå reell likestilling i høyere utdanning.

Erik Johan Sagen (36) forteller at han kjenner en som tok vernepleierstudiet året før det tilrettelagte tilbudet for tegnspråklige kom på plass.

– Vedkommende trodde at det ville være nok å få tegnspråktolk på skolen, og at alt dermed var i orden. Men det manglet teksting på forelesningsvideoer, og det var lite tilrettelegging med tanken på praksisplass og andre ting. Jeg er utrolig takknemlig for at vi har fått denne unike muligheten ved USN – å være en gruppe med døve og hørselshemmede i et tilrettelagt studieløp har vært helt fantastisk, sier Erik Johan.

PRAKSIS OG UTFORDRINGER UNDERVEIS

Christine Dahl (37) forteller at praksisordningen fungerte godt i første året. Men i andre studieår oppsto det utfordringer. – Noen av oss fikk ikke tolk i praksis, fordi bestillingene ble sendt for sent. Tredjeåret gikk heldigvis bedre. Noen jobbet på Signo, og andre startet studentbedrift.

En annen utfordring kom da det i tredje året kom nye emnelærere som ikke kjente til opplegget med tolking og tilrettelegging. Studentene måtte derfor selv minne lærerne på praktiske hensyn.

HVA KOSTER DET Å TILRETTELEGGE?

Døves Tidsskrift lurer på hvorfor det ikke finnes slike tilrettelagte studier flere steder i landet?

Steinar Vikholt, som har vært prosjekt-kordinator for USN, forklarer:

– Det som koster mest, er ikke nødvendigvis tolken – den dekkes av NAV. Men organiseringen rundt, som tilrettelegging av praksisplasser, koordinering, informasjonsflyt og teknisk tilpasning, krever ekstra ressurser.

Han peker på at sektoren generelt har vært preget av effektiviseringskutt som gjør det vanskeligere å sette av midler til slike tiltak, selv om universell utforming burde være en selvfølge.

– Dette prosjektet viser at det lar seg gjøre, men det krever vilje, kompetanse og ressurser, sier han.

Finn Arild Thordarson peker også på at det er vanlig at døve studenter må gjøre mye ekstra selv.

– Her har USN tatt på seg «inkluderingsbyrden». Det betyr at døve studenter har kunnet fokusere på fagene på lik linje med hørende. Det er sjeldent, sier Finn Arild.

Et annet kostnadskreven element er produksjon av tilrettelagt undervisningsmaterieell, for eksempel undervisningsfilmer med tolk og tekst.

ET VEISKILLE I UTDANNINGSHISTORIEN

Under skoleavslutningen holdt Steinar en tale, hvor han trakk linjene tilbake til et møte for ni år siden, da han snakket med en döv sykepleierstudent som følte seg motarbeidet og uten mulighet til å gjennomføre studiet sitt.

– Det møtet satte spor hos meg. I dag ser vi resultatet: Norges første kull med døve og hørende vernepleierstudenter som har gått sammen i et tospråklig undervisningsmiljø. Dette er ikke bare en milepæl – det er et bevis på hva som skjer når vi lytter og handler.

Steinar understreket også betydningen av å ha døve fagpersoner i helse- og omsorgstjenestene. -

– Når døve barn og unge møter fagpersoner som snakker deres språk, skjer det noe grunnleggende. Trygghet vokser. Relasjoner styrkes. Kommunikasjon blir mulig uten mellomledd. Det gir både verdighet og faglig kvalitet.

ET HÅP FOR FREMTIDEN

Norges Døveforbund håper at dette ikke blir et unntak, men en begynnelse. Flere utdanninger bør satse på lignende løsninger, slik at døve og hørselshemmede studenter får mulighet til å ta høyere utdanning i et miljø der både språk og tilrettelegging ivaretas.

Det handler om mer enn utdanning – det handler om likestilling, tilgang og samfunnsdeltakelse på egne premisser.

**ER DU UNDER 30 ÅR?
BESTEM HVEM SOM SKAL BESTEMME,
OG BLI MED PÅ NUS 2025!**

Ungdomsseminar og Nordisk Ungdomsseminar i Trondheim!

Årets ungdomsseminar er slått sammen med Nordisk Ungdomsseminar (NUS) som NDFU i år er verskap for, 10. til 12. oktober i Trondheim, NDFU har årsmøte samme helg!

Fredag og lørdag arrangeres Nordisk Ungdomsseminar sammen med NDFU, hvor ungdom får mulighet til å møte jevnaldrende fra andre nordiske land. Helgen blir fylt med inspirasjon, læring og sosialt samvær – perfekt for å utveksle erfaringer og bli kjent med nye venner fra Norge og våre naboland.

Søndag gjennomfører NDFU sitt årsmøte for norske deltakere, med fokus NDFUs framtid, det innebærer også valg av nytt NDFU-styre.

Seminaret byr på spennende aktiviteter, diskusjoner og workshops hvor ungdom kan engasjere seg, utvikle ferdigheter og styrke nettverk på tvers av landegrenser.

Mer informasjon, påmelding og program kommer: følg med på NDFUs sosiale medier.

DB-gjengen vandrer – St. Olavsleden

Del 1 av 3.

TEKST Berit R. Øie, initiativtaker / FOTO Øyvind Woie i KABB.

«Mektig» og «fred» er følelsene jeg sitter igjen med etter vandringen i Trøndelag fra tirsdag 10. til mandag 16. juni i år. Det ble seks dager med imponerende innsats av turleder og prost Kjartan Bergslid, Døvekirkenes prost Linda Berntzen og KABBs generalsekretær Øyvind Woie.

Jeg deler noe av Solgun Granlund Storhaugs facebook-innlegg, med hennes godkjenning: «I forrige uke var jeg for første gang med på en pilegrimsvandring. Det ble en fantastisk uke! Felleskap, vandring, tidebønn, stillhet, samtaler, latter og tårer - livgivende og magisk!

Vi var en gruppe mennesker med kombinert syns- og hørselshemming / døvblindhet. Og alt var tilrettelagt slik at alle skulle få med seg alt.

Dette var en luksusetgave av en pilegrimsvandring med nydelig mat, kun to overnattingssteder (!) og bussing frem og tilbake ...».

Opplevelsene stod i kø de sju dagene 11 deltakere med døvblindhet var sammen. Det var behov for ulike kommunikasjonsmåter og ledsagerteknikker.

Fire av deltakerne var tegnspråklige og avleste all info på tegnspråk, visuelt eller taktilt. De andre syv deltakerne hadde ulike grad av hørselstap, og dermed ulike typer hørselstekniske løsninger.

Litt av en utfordring! Derfor var det viktig for meg å tilrettelegge med bærbart lydanlegg med tilkoblet spesialfunksjoner.

Turleder Kjartan gav oss innblikk i tidebønnens verden. Hver morgen, midt på dagen og kveldstid samlet vi

oss i en uryddig sirkel for å høre ham si bønner, som vi skulle vi gjenta med stemme eller tegnspråk.

Etter noen dagers prøving og feiling, klarte vi å holde rytmen i vekselbønnene.

Kjartan kombinerte bibelavsnitt og spennende fortellinger fra Snorres kongesaga om kong Olav Haraldsson, kjent som St. Olav. Etter Olavs død på Stiklestad 29.juli 1030 skjedde det underlige ting som gav Olav status som helgen. Han innførte kirkeretten i Norge år 1024. Det var starten på en stille revolusjon bl.a. med forbud om å sette barn med funksjonshemming ut i skogen. Olav mente at alle mennesker som ble født, var skapt i Guds bilde og dyrbare for Ham.

Kjartan lærte oss vakker velsignelses-sang. Ja, tenk dere! Tegnspråklige og tunghørte sang sammen, og de med sangstemme løftet oss alle opp. Med tegnspråk og stemme fant vi et felleskap gjennom sangens mening.

Tirsdag 10. juni ble vi hentet på Værnes av Erling, en blid bussjåfør som var selveste rektor ved Bakketun folkehøgskole.

I Stiklestad kirke kjente vi på steinen som kong Olav lente seg mot i dødsøyeblikket. Ryktene gikk om helbredende kraft fra steinen. Mange av oss ville se

og ta på den svarte steinen.

Der deltok vi i pilegrimsutsendelsen med tegnspråk og mottok vårt pilegrimspass. Underveis fikk vi 10 stempler i passet ved severdigheter langs St. Olavsleden. En av dem er jeg veldig fornøyd med - det fra Mariaklosteret på Tautra - et taktilt stempel!

Fra kirken vandret vi til amfiet for «Spelet om Heilag Olav» og videre til middag og fortelling i vikingenes langhus på Stiklestadir.

Onsdag 11. juni var vår første ordentlige vandringsdag. Jeg var usikker på om jeg ville klare å gå denne etappen på 8 km. Hvordan var terrenget? Ville vi miste balansen, falle ned bratte skråninger og oppi elven?

Jeg hadde ikke gått pilegrim før. Flere slet med balansen, en brukte rullator, to av oss var helt blinde. St. Olavsleden skulle vi erfare sammen med våre stødige tolker, ledsagere og turlederne. Alle klarte å utfordre seg selv til å gjennomføre sin første vandring!

Alle hadde sine utfordringer gjennom frodig, grønn skog med bratt sti der trærne stod tett, og røttene var glatte.

Del to kommer i neste utgave. Der reiser vi videre gjennom dag 3 og 4 på nye pilegrimsvandring.

Nordisk Kulturfestival 2026

Selfoss, Island

29. juli - 2. august

Planlegg neste sommerferie med å reservere datoen for den tradisjonelle Døves Nordiske Kulturfestival. Denne gangen er festivalen plassert i Island.

Store og små fra hele Norden og grensene utover Norden er velkomne til dager med faglig innhold, kulturinnslag og sightseeing.

VIL DU BIDRA?

Hjemmesiden

Følg med på den offisielle hjemmesiden via QR-koden for oppdatert informasjon

Vis frem ditt talent?

Artister, kunstnere, stand og kulturelle utøvere er velkomne til å sende inn interesse innen 31. oktober 2025

Hotell og overnatting

Arrangørkomiteen har reservert overnattingsmuligheter for festivalen, mer informasjon kommer ut etterhvert

SENIORLEIR OG UNGDOMSLEIR - ISLAND 2026

NUL (Nordisk Ungdomsleir) for deltakere fra 18 til 30 år arrangeres i Island. Følg QR-koden ---->

Nordisk Seniorleir arrangeres rett etter festivalen, 3.-7. august 2026. Kombiner din reise til festivalen med å også delta på seniorleiren. Følg med seniorleirens hjemmeside via denne QR-koden ---->

www.ndkfestival2026.com

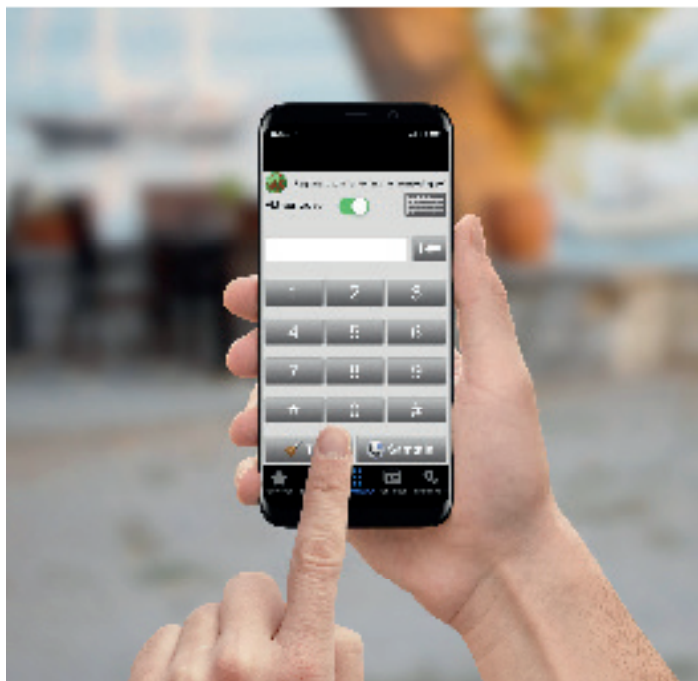
www.nordicdeafsenior2026.com

Bildekommunikasjon spesielt utviklet for døve og hørselshemmede

- Kommunisere med video og tekst i sanntid.
- Videosvar (video og tekst).
- Lokaliseringstjenesten (SOS).
- Godkjent av NAV som hjelpemiddel.
- Tilgjengelig for nettbrett, mobil, PC og Apple Mac.
- Fungerer med Tekstformidlings- og Bildetolk-tjenesten.
- TM-PC FF nå med 4-partssamtale.
- Den mest brukte bildetelefonene i Norge.

T-MEETING

Ring Direkte

Unik service!

For dere som jobber og har en T-meeting bildetelefon.

Ring Direkte betyr at du kan ringe vanlige telefoner, og de kan ringe deg, på ett trinn.

Tegnspråktolken slås automatisk på.

Ring Direkte er en tilleggstjeneste som du kan søke om fra NAV Hjelpemiddelsentral i ditt fylke.

www.tmeeting.se

sales@tmeeting.se

+46 (0) 40 661 41 80

@tmeetingsweden

Tmeeting

INTERNATIONAL CONGRESS ON THE EDUCATION OF THE DEAF ROME 7-11 JULY 2025

more than words

Den skjulte læreplanen: Internasjonal lærerkonferanse i Roma

Tekst: Tove Glomse. Foto: ICED

Lærere, forskere, fagfolk, foreldre og eksperter innenfor døveundervisning samlet seg i sommer for å delta på døvelærerkongressen ICED 2025 i Italia. Tove Glomset deltok som representant for Norges Døveforbund, Døves Tidsskrift har bedt henne fortelle om kongressen.

Kongressen fant sted fra 7. til 11. juli i Auditorium della Tecnica i EUR-bydelen i Roma. Dette var den 24. ICED-kongressen i rekken.

ICED (International Congress on the Education of the Deaf) er den eldste og mest betydningsfulle internasjonale kongressen innen døveopplæring. Den arrangeres per i dag hvert femte år i ulike land.

Lærere, forskere, administratorer, foreldre og fagfolk innen blant annet audiologi, lingvistikk, psykologi, teknologi, tilgjengelighet og rehabilitering deltar.

Fra Norge var vi to døve delegater (Språkrådet og NDF). Statped sendte fire delegater, og to var fra NTNU i Trondheim.

Det ble sagt at årets kongress hadde rundt 6-700 delegater, hvorav rundt 170 var døve. Den første ICED-konferansen ble arrangert i Paris i 1878.

Den andre kongressen er nok mest kjent av dem alle. Den skjedde to år senere, i Milano i 1880. Denne kongressen vedtok en resolusjon som forbød bruk av tegnspråk i undervisning, noe som fikk store negative konsekvenser for døves utdanning i mange tiår.

Denne praksisen ble offisielt avvist av ICED i Hamburg i 1980 og formelt erstattet av ICED i Vancouver i 2010 med en erklæring som tok avstand fra Milano-resolusjonen.

WFDs president, Joe Murray, holdt et sterkt åpningsinnlegg som nok fikk fram gåsehud og tårer i øyekroken hos flere enn bare meg. Han minte oss på Milanokongressen ved å se ut over forsamlingen, og si at:

«Noen i rommet i dag, holder fortsatt fast ved Milano sin tankegang: tegnspråk – senere, sist, eller ikke i det hele tatt. Til dem sier jeg: slipp taket. La de haltende restene av oralismen forsvinne i historiens støv.

For i dag vet vi at 14 generasjoner med døve barn har opplevd språkberøvelse. De har opplevd fysisk mishandling – hender som er bundet fast, og slag. De har opplevd psykisk mishandling – skam over å bruke et naturlig menneskelig språk: de over 200 unike og distinkte, naturlige, nasjonale tegnspråkene i verden. Hvor mange av dere har blitt nektet retten til å bruke tegnspråk?

Døve barn har blitt frarøvet den mest fundamentale menneskerettigheten av alle: retten til språk. Og nå – 145 år senere, her i Roma – er det på tide å si: aldri mer! Aldri mer skal døve barn tvinges inn i et falskt valg.

Gi døve barn alle språkene i sitt land. For alle barn blomstrer når de får full tilgang til tegnspråk.

Aldri mer skal vi høre på dem som sier at hørende foreldre ikke kan lære å bruke tegnspråk. For med egne øyne har jeg sett at de kan!

Gi alle hørende familiemedlemmer gratis opplæring i sine nasjonale tegnspråk. La hver forelder kunne fortelle barnet sitt hvor høyt de elsker dem!»

MER ENN ORD

Tema for ICED 2025 var "More than words", som reflekterer ønsket om å kombinere språk, kultur, forskning og samfunn – samt styrke døve profesjonelle og familier til døve barn.

De ulike foreleserne var innom ulike temaer, som språkopplæring (tegnspråk og talespråk), tospråklighet, leseferdighet og læring, Deaf Gain, kultur, identitet, tiltak for familier og samfunnsinvolvering, mental helse, livskvalitet, sosial deltagelse og tilgjengelighet.

Det var lange forelesningsdager, og noen forelesninger fenet mer enn andre for min egen del.

DEN SKJULTE LÆREPLANEN

Bla. presenterte Paddy Ladd boken sin, «The Unrecognized Curriculum» - Uncover the world of Deaf teachers, their rich culture, and the positive impact of Deaf pedagogies on students achievements.

På norsk: «Den skjulte læreplanen» – Oppdag døvelæreres verden, deres levende kultur og hvordan døve pedagogikk har innvirkning på elevers resultater.

Det ble mange aha-opplevelser om ting man har erfart, men ikke helt klarer å sette ord på. Forskning er spennende.

Svenskene Krister Schönström, Ingela Holmström og Lina Jerpsø presenterte også et spennende lese- og skriveprosjekt basert på håndbokstavering som en inngang til skriftlig svensk.

Dette håper jeg Statped kan jobbe

med, slik at vi kan ta det i bruk i døveundervisningen her i Norge også.

Debra Chen og Elaine Gale foreleste om viktigheten av familiestøttet fokus ledet av døve selv, mens Dr. Maartje De Meulder foreleste om «Deaf academic space» som omhandlet det å være døv student der majoriteten er hørende.

Fra Norge og NTNU foreleste Eli Raanes og Sigrid Slettebakk Berge om multi-modal tospråklighet i hørende klasser, slik virkeligheten har blitt i dag når fortidens døveskoletilbud har blitt lagt ned.

Den nest siste dagen ble det avgjort at neste kongress blir i Johannesburg i Sør-Afrika i 2030. Det blir første gang ICED arrangeres på det afrikanske kontinentet.

Jeg har deltatt på døvelærerkongress/konferanser før, men det var min første gang som deltager på ICED.

For meg som jobber med døve og hørselshemmede elever i hørende grunnskole, og har gjort dette nå i snart tredve år, så er det gull verdt å få lov til å være med på dette.

I hørende grunnskole er undervisningen bygget på premissene til de hørende elevene. Vi som jobber med de døve og hørselshemmede elevene, må hele tiden forsøke å tilpasse så godt vi kan ut fra de få ressursene vi har.

Tanken bak integrering av døve og hørselshemmede elever er god, men faktum er at som en døv eller hørselshemmet elev vil du aldri bli fullt ut inkludert i en hørende klasse og på en hørende skole.

Fullt ut inkludert blir du bare om hele klassen og skolen snakker tegnspråk hele skoledagen. På alle områder i samfunnet, så er det så mye lettere å forebygge enn å reparere.

Når det gjelder døve og hørselshemmedes skolegang blir fokuset å repa-

rere – fordi døve og hørselshemmedes elevers eneste naturlige skoletilbud ikke lenger eksisterer slik det gjorde før.

På ICED ble vi igjen påminnet om at døve og hørselshemmede barn ikke bare er «hørsel» (eller mangel på hørsel), men de er små og store mennesker som skal kunne tilegne seg språk på naturlig vis, få muligheten til å utvikle god psykisk helse, få lov å lære, utvikle og utdanne seg på sine egne premisser uten å bli utslitte av å kjempe for det som er nødvendige tilpasninger i hverdagen.

Dette håper NDF å ta med videre i arbeidet med å gi døve og hørselshemmede barn og unge de beste forutsetninger for fremtiden.

FAKTA OM ICED

- ICED er den eldste og mest innflytelsesrike konferansen innen utdanning av døve og hørselshemmede. Den første ble arrangert i 1878, og konferansen holdes i dag hvert femte år.
- ICED 2025 i Roma
Den 24. utgaven av konferansen ble arrangert i Roma. Dette var første gang siden den kontroversielle Milano-konferansen i 1880 at ICED ble holdt i Italia.
- Årets tema fokuserte på behovet for mer enn bare ord – nemlig vitenskapelig dokumentasjon, kulturell anerkjennelse og reell deltakelse for døve i utdanningssystemet.
- ICED 2025 ble også sett på som en symbolsk gjenopprettelse etter 1880-konferansen, der tegnspråk ble bannlyst. I 2010 tok ICED avstand fra disse resolusjonene.

FOTO: WFD. Bildebeskrivelse: Aska Josephine fra FEDWEN og Mia Modig fra NKJT. Lizzie Kamukwamba fra Zambia. Rahab Kimatu fra FEDWEN.

Historisk pre-konferanse i Nairobi

Tekst: Jannicke B. Kvitvær

World Federation of the Deaf (WFD)s verdenskonferanse ble lagt til i Kenyas hovedstad, Nairobi. Den femte konferansen hadde for første gang en pre-konferanse i forkant, en konferanse med fokus på å styrke kjønns mangfold i døveorganisasjoner.

Idéen til en offisiell internasjonal konferanse med fokus på kjønns mangfold oppstod for første gang i Jeju, Sør-Korea 2023, i kjølevannet av diskusjonene, og mangelen på kjønns mangfoldet, som fant sted under WFDs generalforsamling og verdenskongress for to år siden.

Den svenske organisasjonen NKJT - Nationell Kvinnojour och stöd på Tekenspråk stod i spissen sammen med arrangørlandets kvinneorganisasjon FEDWEN - Federation of Deaf Women Empowerment Network - Kenya.

Pre-konferansen var en åpen konferanse for alle interesserte, men var primært for representanter fra WFDs medlemsland.

Arrangementet ble plassert i dagene rett før verdenskonferansen og på samme sted, tanken var at flest mulig av WFDs medlemsland kunne delta på begge konferansene.

Fra Norge var det fem representanter tilstede, fire fra NDF og en fra NDFU.

STYRKE KJØNNSMANGFOLDET I DØVEORGANISASJONEN

Temaet for konferansen handlet om å styrke kjønns mangfoldet i døveorganisasjonen og hadde en variasjon av forelesere med ulike bakgrunn.

Forskere, fagfolk og aktivister stod på scenen og veiledet deltakerne gjennom tid og rom hvor rettigheter til døve og hørselshemmede kvinner var et fokusområde, men ikke alt handlet om rettigheter i samfunnet, det var også om identitet og det å høre til.

TRENGS DET KVINNEORGANISASJON I NORGE?

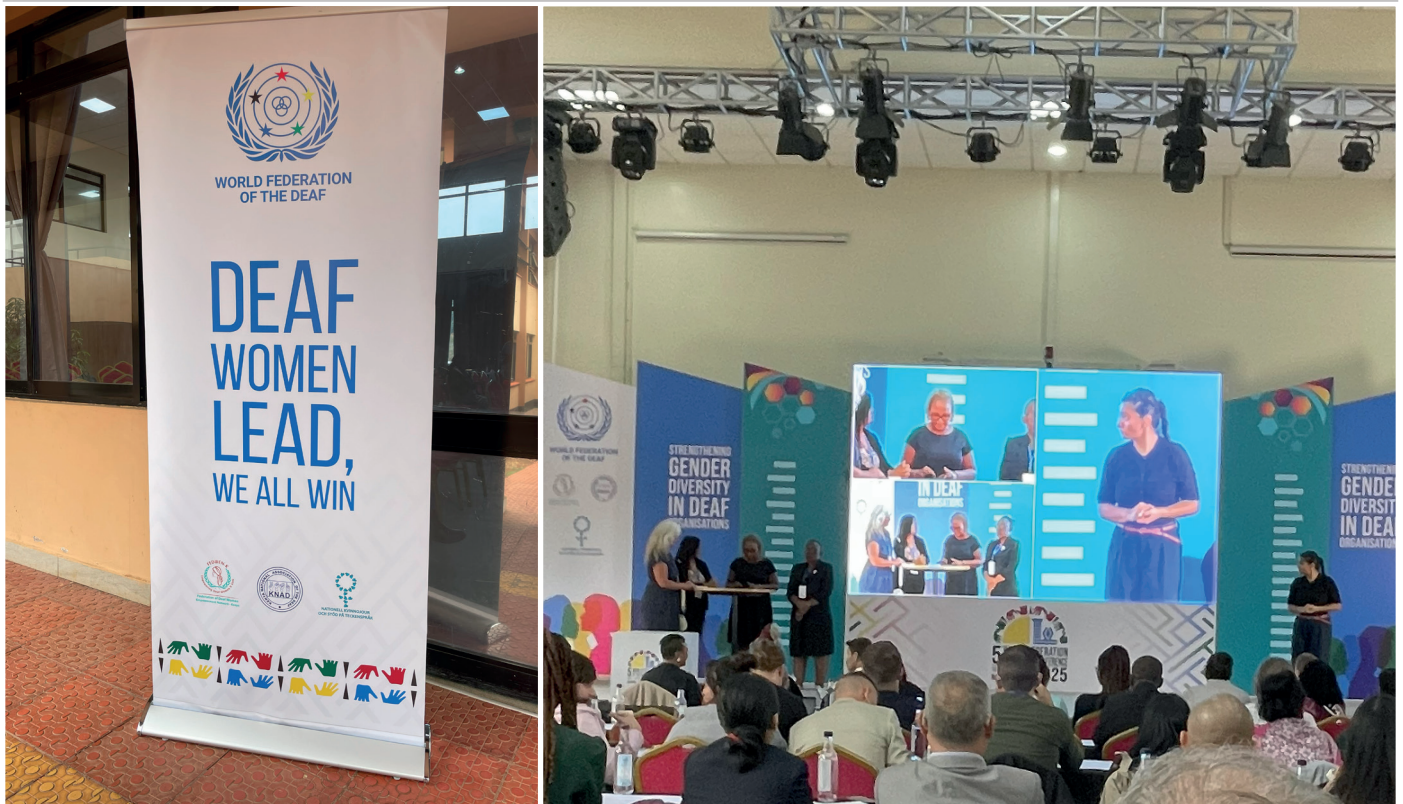
Et av spørsmålene som redaktøren av Døves Tidsskrift stilte på sosiale medier var om verden trenger en internasjonal kvinneorganisasjon for døve og

hørselshemmede. 38 personer svarte på spørsmålet, 87 % mener det er behov, 5 % mener det motsatte og 8 % var usikre.

Norge har pr dags dato ingen nasjonal kvinnesenter for døve og hørselshemmede kvinner. Etter å ha deltatt på konferansen i Kenya er dette blitt en sak for NDF.

Døvesamfunnet kjemper for alle døves rettigheter. Når storsamfunnet har lite fokus på kvinnehelse så kan vi anta at døve og hørselshemmede kvinner ligger enda mer bak på kunnskapsområdet om kvinnehelsen, dette fordi informasjon på tegnspråk er et mangelvare.

Det norske døvesamfunnet ligger veldig langt bak når det kommer til å ivareta døve og hørselshemmede kvinners rettigheter. Et annet spørsmål som redaktøren stilte på NDFs sosiale medier var hvilket -

Bildebeskrivelse høyre bilde: panelsamtale med FEDWEN, Deaf Can Foundation og NKJT.

- område Norge ligger langt bak sett utifra fra et verdensperspektiv:

Tre alternativer ble gitt: Tegnspråktolk-området, Døve i teknologisk utvikling eller Kvinnesenter for døve og hørselshemmede.

Utifra 74 svar fikk tolkeområdet 23 % av svarene, 22 % gikk til teknologisk utvikling mens 55 % svarte kvinnesenter.

På verdensbasis står Norge svakt når det kommer til krisearbeidet for døve og hørselshemmede kvinner.

Zambia, India, Kenya og Sverige var noen av landene som presenterte egne organisasjoner med fokusområde å forebygge, informere og hjelpe kvinner med å navigere seg i samfunnet utifra ulike lovverk i det egne landet. Noen land fokuserer på tilgang til språk, utdanning og kunnskap, andre land fokuserer på informasjonsarbeid og forebygging av vold i hjemmet, mens andre land igjen fokuserer på å hjelpe kvinner i rettssystemet med rett til tegnspråktolk.

Priti Soni fra India var en av foreleserne, hun er aktivist og personen bak organisasjonen "Deaf Can Foundation", og snakket om viktigheten av kunnskap om egne rettigheter som døve og hørselshemmede kvinner, og behovet for kvinnelige rollemodeller. Hun delte sterke historier om døve og hørselshemmede jenter som ikke fikk tilgang til språk, og som vokste opp isolert uten rollemodeller og forbilder.

Rahab Kimatu fra organisasjonen FEDWEN fortalte om forebyggings- og informasjonsarbeidet. Både Kenya og Zambia er noen av flere land som har krisesentre for døve og tegnspråklige kvinner. Midler får de fra tilsvarende FFO-organisasjoner i respektive land.

NORGES NABOLAND SVERIGE

Ser vi nærmere geografisk kan vi ta en titt på nabolandet Sveriges organisasjon NKJT. Organisasjonen er ung, men på fem år har de klart å få til en stab med fjorten ansatte.

NKJT jobber med å spre kunnskap gjennom å samle data om døve og hørselshemmedes kvinners manglen-

de støtteapparat i samfunnet, alt fra tilgang til tegnspråktolk i møte med helsevesen og rettsapparat til krisesenter med skjult adresse.

Kravet er at de skal ha samme muligheter som alle andre i samfunnet: kommunikasjon og informasjon i og på tegnspråk.

DOKTORGRADSTUDIER

Laure Abdelmoumeni (Frankrike), Inna Shparber (Tyskland), og Naiarra Larrakoetxea (Spania) delte med seg sine forskningsstudier på ulike områder, men alle innenfor døve kvinner.

Laure delte hennes forskning om døve kvinner med ulike bakgrunn; hvordan interseksjonalitet kan forstås i døve-samfunnet.

Inna har sett på språkbarrieren som døve kvinner i Berlin utsettes for når de flykter eller flytter til et annet land, og nevnte hvordan feministbevegelsens kamp gjennom tiden har gagnet denne gruppen ved at de har en plass å høre til.

FOTO: WFD/privat. Bildebeskrivelse fra venstre Wejdan Badwan fra Jordan, Priti Soni fra India, Naiarra Larrakoetxea fra Spania

Naiarra snakket om gruppen døve kvinner som leter etter et sted å høre til, med å ta stilling til om døvesamfunnet er åpen for døve individers livsvalg. For eksempel en døv transkvinne som er feminist og vegan, føler vedkommende seg velkommen i døvesamfunnet?

Døve kvinner søker seg til døve kvinner for informasjon om seksuell helse og kvinnehelse. Hvordan kan denne informasjonen mellom individer sikkerhetsstilles?

Naiarra viste frem statistikk fra feltarbeid som hun har gjennomført med døve og hørselshemmede kvinner

Problemstillingene som ble stilt hos alle tre var gjennomgående om døvesamfunnets kamp gjenspeiler det mangfoldet døvesamfunnet består av.

- KVINNERETTIGHETER ER MENNESKERETTIGHETER

WFD ved Jaana Altonen (styremedlem fra Finland) og Susana Stiglich

(rådgiver for tegnspråkrettigheter og beredskapsområdet) presenterte FNs kvinnekonvensjon på tegnspråk i dialog med salen.

De avsluttet innlegget med å si at kvinnerettigheter er menneskerettigheter, og nasjonale døveforbund skal ta med alle rettigheter når det snakkes om menneskerettigheter.

DATAINFORMASJON

NDF ser at de andre landene jobber mye med samle datainformasjon om målgruppen de jobber for, dette er et arbeid som NDF bør satse mer på.

Datainformasjon kan hjelpe med å kartlegge hvilke utfordringer døve og hørselshemmede møter på i hverdagen og kan samles inn gjennom for eksempel spørreundersøkelser.

SAGT OG NEVNT

«Døves kamp og døves kvinnekamp er samme kamp, flett alle kampene inn i døveorganisasjonen» - Laure Abdelmoumeni

«Døve er døve, men har ulike livserfaringer og bakgrunn, døve må erkjennes som individer i døveorganisasjonen» - Laure Abdelmoumeni

«Sikkerheten rundt kvinnefødsler er ikke en prioritet, det er vår jobb å sikkerhetsstille at døve kvinners rettigheter blir tatt med i kampen om bedre helsevesen. Som tilgang til tegnspråktolk, fjerntolk i denne situasjonen er ikke aktuelt» - Lizzie Kamukwamba

«Samarbeid mellom døves kvinneforbund og nasjonal døveforbund kreves for å få til resultater»
- Lizzie Kamukwamba, om manglende samarbeid

«I møte med det offentlige kreves tegnspråktolk for god kommunikasjon, at døve skal bekoste egne tolkekostnader er brudd på menneskerettigheter»
- Rahab Kimatu

FOTO: WFD/DT. Bildebeskrivelse: Isaac E. Jacobsen (styreleder i NDFU) under gruppearbeid. Konferanserommet i Nairobi.

Når klimaforandringene råder – beredskap i døvesamfunnet

Tekst: Jannicke B. Kvitvær

Ekstremvær, pandemi og krig rammer alle – men ikke likt. Under World Federation of the Deaf (WFD)s konferanse i Nairobi i august 2025, satte WFDs eksperter Susana Stiglich og Penninah Vulimu søkelys på hvordan døve og hørselshemmede ofte faller utenfor beredskapsplaner og krisehåndtering.

Jordskjelv, oversvømmelser, tornadoer og tørke – klimakrisen er global, men beredskapen for døve er ofte lokal og mangelfull.

I møte med krig og pandemi har mange nasjonale døveforbund stått uten tilrettelagte planer, og uten tilgang til livsviktig informasjon på tegnspråk.

Dette var WFDs innledning om dagens klimaforandringer. Den femte konferansen til WFD hadde to sentrale temaer: beredskap i krisetider som konsekvens av dagens globale oppvarming og kunstig intelligens.

WFD medlemsland Japan delte erfaringer fra naturkatastrofer, og understreket behovet for kriseteam, tydelige beredskapsplaner som involverer døve og hørselshemmedes rettigheter, og behovet for faste evakueringssteder med tegnspråktolk.

Et annet medlemsland ble også invitert til å dele egne erfaringer, Uganda beskrev utfordringer knyttet til tørke, sult og manglende informasjon under spesielt covid-19-pandemien. Døve og døvesamfunnet i Uganda ble svekket.

WFD fortsatte temaet med å snakke om økt risiko for vold i hjemmet under kriser, og pekte på hvordan isolasjon og forstyrrelser i grunnleggende behov som mat, søvn og helse rammer døve spesielt hardt.

Døve med språklige barrierer i landet de bor i er også særlig utsatt. Mangel på data og lav deltakelse i klimadebatten gjør at beredskap for døve sjelden prioriteres. WFD pekte på at dette er brudd på FN konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsett funksjonsevne, samt FNs Disability Inclusion Strategi (UNDIS). Det sistnevnte har et avsnitt om at hu-

manitærtrelatert informasjon skal være tilgjengelig på skrift og tegnspråk.

Konferansen avsluttet med gruppearbeid der medlemslandene utformet forslag til beredskapspolicy – med krav om at det offentlige må ta ansvar for å inkludere døve og hørselshemmede i nasjonale beredskapsplaner.

HVOR STÅR NDF I BEREDSKAPSPØRSMÅLET?

NDF har pr dags dato ingen policy eller strategiplan for klimakrise

NDF har internt beredskapsplan ved akutt krise

NDF kommer til å jobbe sammen med lokallagene om å innføre tilrettelagt beredskapsplaner i de offentliges beredskapsplaner. Dette blir prioriteringssak i NDF.

Den norske gruppen i Kenya: Fra venstre, tegnspråktolk Camilla Jin Berg, tegnspråktolk Kim Kopstad, Generalsekretær Petter Noddeland, interessepolitisk rådgiver Adriana Fjellaker, NDFU-leder Isaac E. Jacobsen, prosjektkoordinator Arash Bagharzadeh, redaktør Jannicke B. Kvitvær

Verdens ledere samlet for å diskutere Kunstig Intelligens

Tekst: Jannicke B. Kvitvær

Utviklingen av kunstig intelligens går i rekordfart – men hvem får være med på reisen? Under WFDs konferanse samlet døve forskere, døve eksperter og døve representanter fra døveorganisasjoner seg for å diskutere hvordan KI påvirker døvesamfunn verden over.

Dr. Maartje De Meulder, seniorforsker med ekspertise på etiske utfordringer i KI-teknologi for døve, innledet med en analyse av hvordan ulike land utvikler tegnspråkbasert KI.

Hun viste til at enkelte land utenfor Europa samler inn tegnspråklig data fra offentlige videoer, mens personvernlovgivningen i EU – GDPR – setter klare grenser for slik praksis. I Europa er det derfor vanskeligere å bruke eksisterende tegnordbøker og videomateriale i KI-trening.

Hun sammenlignet utviklingen i England og New Zealand: England har brukt bilder fra britisk tegnspråk (BSL) i KI-modeller, mens New Zealand har valgt en mer inkluderende tilnærming med motion capture-teknologi, der døve selv deltar i utviklingen. Resultatet er avatarbasert KI, hvor tegnspråklige samtaler filmes i studio og omformes til digitale avatarer som kan

brukes i KI-systemer.

Shane Feldman, ekspert på strategisk vekst og samfunnsendring, advarte mot at døvesamfunnet igjen skal havne bak i teknologisk utvikling – slik det skjedde med bildetolkjenesten, som ble utviklet uten døves medvirkning og som i dag fortsatt halter med funksjonalitet og brukervennlighet.

Begge ekspertene understreket at døve med tegnspråk som førstespråk, og førstehåndskunnskap i døvehistorie og døvekultur, samt døveorganisasjoner, må være sentrale i utviklingen av KI-teknologi.

Det er store økonomiske interesser knyttet til KI og tegnspråk, og hørende uten kunnskap om døve og hørselshemmedes liv og språk skal ikke tjene penger på døves bekostning.

Mellom innleggene deltok medlemslandene i gruppearbeid, der det ble

diskutert strategier, utfordringer og muligheter knyttet til KI og tegnspråk. På konferansens siste dag holdt De Meulder og Feldman et felles innlegg, der de belyste utviklingen fra henholdsvis et språklig og et forretningsmessig perspektiv.

KUNSTIG INTELLIGENS

- Et verktøy som brukes mer eller mindre overalt i dag.
 - Kan forbedre tilgjengeligheten til døve og hørselshemmede med tilgjengelig tekst og tegnspråk på offentlige steder
 - Risikofaktorer:
 - Døveorganisasjoner må passe på at utviklingen ikke går for langt, som at fysisk tegnspråktolk blir ersattet.
- NDF og DT kommer til å utdype KI i senere utgave.

FOTO: DT. Bildebeskrivelse: Nickson O. Kakiri fra KNAD sammen med arrangørkomiteen fra vertslandet.

WFDs konferanse 2025 fra A til Å

Tekst: Jannicke B. Kvitvær

Aller KI – Kunstig intelligens var et overordnet tema gjennom konferansen. Land fra hele verden betyr også ulike forutsetninger. Å diskutere i større grupper med land fra ulike kontinenter kunne by på utfordringer når det kommer til hvor langt teknologien er kommet i hvert enkelt land.

Britiske tegn, som var dominerende under Jeju (WFDs generalforsamling og kongress 2023), var ikke like fremtredende denne gangen. Årets konferanse var dominert av ASL (amerikansk tegnspråk).

Courage – Mange deltakere viste mot ved å dele personlige historier og utfordringer knyttet til døves rettigheter i sine hjemland under pre-konferansen.

Dyr var argumentet flere medlemsland brukte som unnskyldning for å ikke delta på årets konferanse. Det vil nok alltid være dyrt for enkelte land å reise langt, men den unnskyldningen bør vestlige land la være å bruke. Det var lavt deltakerantall på konferansen hvis vi måler etter antall medlemsland, DT telte rundt 60 medlemsland tilstede

på hovedkonferansen (av 139 medlemsland i WFD).

Emilo Christensen fra Danmark, nåværende styreleder i WFDYS (World Federation of the Deaf Youth section) fortalte til DT at det var første gang som WFDYS arrangerte et side event, arrangement ved siden av hovedarrangementet, under en WFD-konferanse som kun var forbeholdt ungdommer.

FEDWEN er navnet på den kenyanske døve kvinneorganisasjonen. Flere land har egne døve kvinneorganisasjoner med egne krisesentre som jobber for målgruppen døve og hørselshemmede kvinner. Det ble snakket om at det trengs en internasjonal kvinneorganisasjon. For Norges del må vi begynne å snakke om behovet for et eget kvinnesenter for døve og hørselshemmede kvinner i Norge.

Guatemala var et av de få landene fra Mellom-Amerika og Sør-Amerika tilstede.

Hovedstaden Nairobi var byen

konferansen ble avholdt i. Det er første gang WFD har et møte eller arrangement i landet Kenya, men andre gang WFDYS har et arrangement i landet og hovedstaden. Dette ble sagt av styreleder i KNADs (Kenyansk Døveforbund) Nickson O. Kakiri.

Inkludering var et ord som gikk igjen under konferansen. Samtlige hovedtemaer som klimakrise, KI og menneskerettigheter tok opp hvordan døve og hørselshemmede personer med andre funksjonsnedsettelse ofte faller utenfor døvesamfunnet og døveorganisasjonen.

Joe, Dr. Joseph Murray, styreleder i WFD avsluttet konferansen med å si at vi er sterkere sammen, med det refererte han til at kampen om at menneskerettigheter for døve og hørselshemmede innebærer alle minoriteter i døvesamfunnet.

Kvinner var i flertall under pre-konferansen, som tok opp temaer relatert til kjønns mangfold. Da hovedkonferansen startet, var flertallet menn. Flere kvinner dro hjem fordi de ikke -

FOTO: WFD/DT: Fra venstre Dr. Maartje De Meulder og Shane Feldman

- representerte nasjonale døveforbund.

Lunsjpausene – det var der de virkelige samtalenes skjedde! Mange viktige nettverk ble dannet over kenyansk kaffe og chapati.

Mangfoldet blant deltakerne var stort – både når det gjaldt språk, kultur og erfaring, men - likevel kunne DT erfare at når kvinnelige forelesere holdt i et tema var det flere kvinnelige representanter som tok ordet - både i gruppearbeid og gjennom å stille spørsmål sammenlig-net med når mannlige holdt foredrag.

NKJT – Nationell Kvinnojour för Tekenspråkiga er navnet på den svenske kvinneorganisasjonen som stod som arrangør sammen med den kenyanske døve kvinneorganisasjonen FEDWEN – Federation of Deaf Women Empowerment Network.

Oversettelse – ting kunne ta litt tid. Det var få nasjonale tegnspråktolker på plass, og dermed var det også krevende for enkelte land å henge med i forelesninger når nye fagord ble brukt. DT stiller seg undrende over hvem som

har ansvaret for at alle henger med i slike arenaer sånn at demokratien blir rettferdig?

Perspektiver var det mange av. Konferansen samlet døve fra hele verden, og det var tydelig at perspektivene på rettigheter, teknologi og inkludering varierer stort – noe som gjorde samtalen både lærerike og utfordrende.

QR-kode ble flittig brukt – både program, evaluering og informasjon fløt på gjennom teknologien.

Rettigheter for døve - menneskerettigheter gjelder alle grupper. Konferansen gjentok flere ganger at nasjonale døveforbund har et ansvar for å se til at kampen om menneskerettigheter også innebærer rettighetene til minoritetene innad vårt samfunn.

Safeguarding står fortsatt svakt i WFDs arenaer. Safeguarding policy tilsvarer NDFs 'Trygg organisasjon'. NDFUs styreleder gikk opp på scenen og spurte hvem som er oppnevnt som beredskapspersoner under konferansen. Spørsmålet førte til at flere medlemsland ble nysgjerrige og spurte

sidepersonen om hva som menes med beredskapsgruppe. NDF og NDFU håper at en slik gruppe kommer på plass til neste WFD-arrangement.

Teknologien var i sentrum, både som tema og overalt med liveoppdateringer direkte til egne hjemland, men det var også mye diskusjoner rundt den etiske dilemmaen døvesamfunnet står overfor. Når teknologien skyter fremover i rekordfart må døvesamfunnet bremse utviklingen og stille krav om å være med i utviklingen av teknologiske løsninger når det kommer til tegnspråk og tilgjengelighet.

Uvær var det ikke, men det var vinter-tid og dermed litt kjølig og skiftende temperatur i Nairobi. Nordiske gikk i t-skjorte og shorts, mens sørligere land gikk i genser og jakke.

Vafler kunne nordmenn ikke finne, men kaffe og annet godt var det mye av under konferansedagene. perspektiver.

WFD arrangerer konferanser hvert fjerde år, noe som gjør at WFD har sammenkomster for medlemsland -

FOTO: WFD/DT: Til Venstre: Konferansens åpningsseremoni. Til høyre: pre-konferansens åpningsshow bestod av danseoppvisning.

- hvert andre år med generalforsamling og kongress hvert fjerde år. Neste sammenkomst er generalforsamling og kongress i De forente arabiske emirater (UAE) i 2027.

XXI er antallet generalforsamlinger og kongresser som WFD har hatt, mens WFDs konferanse i Nairobi var den femte konferansen. Tidligere konferanser er blitt avholdt i Finland (2005), Australia (2013), Ungern (2017), Thailand (2021 - onlinebasert pga pandemien) og Kenya (2025).

Youth-led – det var et titalls land som hadde tatt med seg representanter fra landets ungdomsorganisasjon til konferansen. WFDYS (World Federation of the Deaf Youth Section) var også til stede, og ungdommen satte sitt preg på konferansen med energi og nye perspektiver.

Zoom var plattformen som ble brukt da en av foreleserne ikke kunne komme fysisk. Digitale løsninger er blitt en hverdagsmat, selv under fysiske verdenskonferanser.

Ærlighet preget mange av innleggene. Flere deltakere delte sårbare historier om diskriminering, utenforskap

og kamp for rettigheter – og ble møtt med respekt og støtte.

Økonomiske årsaker skyldes den lave deltakelsen fra land i Sør- og Mellom-Amerika, akkurat som under WFDs kongress og generalforsamling i Jeju 2023. Et av NDFs kommende forslag til vedtektsendringer i WFD er at medlemsland ikke skal kategoriseres etter Verdensbanken, men heller etter de nasjonale døveforbundenes egen økonomi, med håp om å øke deltakerantallet.

Åpenhet for nye ideer, samarbeid og kritikk var viktig. Under diskusjoner var tonen preget av vilje til å lytte og lære, spesielt var viljen tydelig mellom likepersoner.

FAKTA

WFDs konferanser arrangeres vekselvis med WFDs kongresser, begge arrangementene foregår hvert fjerde år.

Tidligere konferanser:

Helsinki, Finland (2005)

Sydney, Australia (2013)

Budapest, Ungarn (2017)

Bangkok, Thailand (2021, onlinebasert pga covid-19)

Nairobi, Kenya (2025)

Ambassadebesøk

Prekonferansen ble avsluttet med et ambassadebesøk på den svenske ambassaden. Petter Noddeland, Adriana Fjellaker fra NDF og Isac E. Jacobsen fra NDFU representerte Norge ved besøket.

Ambassaden tok i mot 60 gjester, to representanter pr organisasjon.

Taler, hilsen og lovord om samarbeid ble levert fra både den svenske ambassaden og organisasjonene NKJT samt FEDWEN.

Et sted å vokse – arbeid og livskvalitet hos Signo Grantoppen

Tekst: Linda Kvaksrud Hansen

I Andebu ligger Signo Grantoppen – en bedrift som tilbyr tilrettelagt arbeid for døve, hørselshemmede og døvblinde. Her står språk, fellesskap og livskvalitet i sentrum.

AFT og VTA – arbeid på egne premisser Signo Grantoppen tilbyr to NAV-tiltak – Arbeidsforberedende trening (AFT) og Varig tilrettelagt arbeid (VTA) – spesielt tilpasset personer som mottar, eller forventer å motta, uføretrygd.

Dette er for deg som kanskje har sittet hjemme en stund, savner hverdagsstruktur, og kjenner på ønsket om å komme i aktivitet igjen.

Mange som søker seg hit er ressurssterke, men trenger støtte og tilrettelegging for å komme seg ut og inn i arbeidslivet. AFT passer for deg som ønsker veiledning og praksis for å finne ut hva slags arbeid du kan egne deg til. VTA er for deg som trenger en varig tilrettelagt arbeidsplass. Begge tiltakene skreddersys i samarbeid med NAV, med vekt på mestring, trivsel og utvikling.

– Vi har arbeidsoppgaver på flere lokasjoner i Andebu, og stor bredde i type arbeid. Det viktigste for oss er at hver enkelt får oppleve mestring og føler seg sett, sier daglig leder Heidi Nilsen Askjem.

Arbeidsmulighetene spenner fra kjøkken og bilpleie, til fruktpakking, gårdsdrift, trearbeid og søm. Og for alle disse arbeidsplassene er ett felles trekk tydelig – et tegnspråklig miljø der den ansatte kan være seg selv.

ISELIN FANT SEG SELV PÅ KJØKKENET

Iselin Johnsen (34) er kjøkkenmedarbeider ved Vevkroken, som er en del av Signo Grantoppen. Før hun begynte der i 2018, satt hun mye hjemme. Hun hadde lite å fylle dagene med, og følte seg isolert og unyttig.

– Jeg kjedet meg, og savnet å føle at jeg hadde en plass i samfunnet. Jeg ville bidra og bety noe, sier hun.

Hun startet hos Jobbfrukt, men fant etter hvert ut at det ikke var riktig for henne. Da hun fikk muligheten til å begynne på kjøkkenet, endret alt seg.

Nå lager hun mat fra bunnen av til ulike Signo-avdelinger, bidrar til catering, har ansvar for kafébestillinger og

vurderer til og med å ta konditorfag i fremtiden.

– Jeg hadde aldri trodd at jeg skulle trives på kjøkkenet, men jeg elsker det! Arbeidet er variert, og jeg lærer nye ting hele tiden. Jeg føler at jeg vokser – både faglig og personlig.

Det som har hatt størst betydning for henne, er likevel det tegnspråklige miljøet.

– Tidligere jobbet jeg med hørende. Det var slitsomt å alltid måtte forklare og bruke tolk. Her er det annerledes. Vi snakker samme språk. Jeg kan være meg selv. Skuldrene mine senket seg med en gang. Her forstår de meg – og det gjør alt så mye enklere.

Hun beskriver Signo Grantoppen som et sted der døve og hørselshemmede slipper å kjempe for å bli forstått.

– NAV prøver jo, men de har ikke samme kompetanse som Signo. Her vet de hva vi trenger, og hvordan vi fungerer. Det gir trygghet og gjør at jeg tør mer.

ET FELLESKAP SOM BETYR ALT

Phanida Bjonness (34) er også en del av arbeidsfellesskapet. Hun jobber tre dager i uka med Jobbfrukt, og to dager med søm og håndverk på Vevkroken. Her lager hun blant annet vesker og toalettmapper.

– Det beste med Signo Grantoppen er at jeg kan bruke mitt eget språk hele tiden. Jeg føler meg trygg og inkludert. Det er et fellesskap her som betyr veldig mye, sier hun.

Det er nettopp dette som gjør Signo Grantoppen så viktig – døve, hørselshemmede og døvblinde får en arbeidsplass der de kan være en naturlig del av et språklig fellesskap – ikke en gjest i noen andres verden.

– Jeg trives kjempegodt, og jeg gleder meg til å gå på jobb, sier Phanida.

– HER ER DET SOM Å KOMME HJEM

Torill Oterholm Hagebø (33) fant også sin plass hos Signo Grantoppen. Etter å ha sluttet i forrige jobb på grunn av personlige årsaker, gikk hun uten arbeid i nesten ett år. Først kom hun inn gjennom AFT-tiltaket, og for to år siden fikk hun plass i VTA.

Nå har hun en variert arbeidsuke – mandag til onsdag er hun hos Jobbfrukt, torsdag jobber hun i bilpleie, og fredag jobber hun enten i snekkerverkstedet eller med forberedelser til «Se mitt språk»-kursene, da vasker og forbereder hun opphold for kursdeltakere.

I tillegg har hun også ansvaret for Signobutikken – der hun sjekker og sender ut bestillinger til kunder.

– Jeg føler at jeg har kommet hjem. Dette er nesten som mitt andre hjem. Døves verden liksom – et sted der jeg passer inn, sier hun og smiler bredt.

For henne har Signo Grantoppen vært avgjørende for livskvaliteten. Hun føler seg trygg, sett og verdsatt.

– Jeg får brukt overskuddet mitt på en god måte, og føler at jeg er en del av noe større. Jeg får gi tilbakemeldinger om hva jeg trives med, og prøver nye ting. Det gjør at jeg vokser.

Hun beskriver hverdagen som innholdsrik og meningsfull – fylt med mestring og støtte.

EN INKLUDERENDE FESTDAG

Da Døves Tidsskrift besøkte Signo Grantoppen, var det ikke bare samtaler og intervju på planen – det var også sommerfest!

Med strålende sol, grillpølser, brus og is samlet ansatte, ledere, tolker og deltakere i tiltak seg til en uformell og sosial avslutning på arbeidsdagen. Stemningen var god, og det var lett å merke det sterke fellesskapet som preger arbeidsplassen.

– Det er slike dager som gjør at man kjenner på fellesskapet og gleden over å være en del av noe, sier Leif Egil.

ET STED SOM BYGGER SELVTILLIT Både Iselin, Phanida og Torill understreker hvor viktig det er å ha et sted å gå til – et sted hvor de kan bidra, føle seg nyttige og bli møtt på sine egne premisser.

– Vi anbefaler Signo Grantoppen på det varmeste. Her får vi være oss selv, bygge selvtillit og føle at vi betyr noe, sier de.

Leif Egil Solberg er tydelig på hvorfor slike arbeidsplasser trengs.

– Noen tror fortsatt at vi bare tilbyr jobb til personer med store funksjonsnedsettelsler. Det stemmer ikke. Mange ressurssterke døve og hørselshemmede

de jobber her og trives.

Vi må bort fra tanken om at det å være ufør betyr at man ikke har noe å bidra med. Hos oss får de rom til å blomstre.

ET TILBUD FOR FLERE

Signo Grantoppen har også god kompetanse på å hjelpe folk ut i ordinært arbeid. De har et bredt kontaktnett og kan skaffe praksisplasser i hele Østlandsområdet, tilpasset hver enkelt.

– Vi er her for de som kanskje er usikre, som ikke tør søke jobb, eller som har fått høre at de ikke passer inn. Hos oss får de en ny start, sier Thomas Heggerveit, avdelingsleder for utvikling og produksjon.

FAKTA OM SIGNO GRANTOPPEN

Lokasjon: Andebu, Vestfold

Tilbyr arbeid og praksis til:

Døve

Hørselshemmede

Døvblinde

Personer med andre kommunikasjonsutfordringer

Samarbeid med NAV:

AFT – Arbeidsforberedende trening

VTA – Varig tilrettelagt arbeid

Arbeidsområder:

Jobbfrukt

Snekkerverksted

Kafé og catering

Håndverk

Gårdsdrift

Transport og logistikk

Grunnloven på norsk tegnspråk – et historisk løft for rettssikkerhet og språkstatus

TEKST: Linda Kvaksrud Hansen

Norsk tegnspråk er et fullverdig språk, anerkjent i både språkloven og grunnloven.

Men selve Grunnloven – det viktigste dokumentet i vårt demokrati – har hittil kun vært tilgjengelig på bokmål, nynorsk og engelsk. Nå er det endelig satt i gang et prosjekt for å oversette Grunnloven til norsk tegnspråk. Dette er et historisk og viktig arbeid – både for døve og hørselshemmede som har tegnspråk som sitt førstespråk, og for statusen til norsk tegnspråk som nasjonalt minoritetsspråk.

Den 10. juni deltok forbundsleder Niels Kristensen og kommunikasjonsrådgiver Linda K. Hansen på Lovkonferansen i Oslo, der prosjektet ble presentert offentlig for første gang.

Konferansen samlet jurister, språkeksperter, døve og fagpersoner med interesse for tegnspråk og rettigheter. Vi fikk høre hvorfor dette arbeidet er nødvendig, hvordan det er blitt gjennomført, og hva det betyr for tegnspråksamfunnet.

HVORFOR TRENGER VI EN GRUNNLOV PÅ TEGNSPRÅK?

– Når Grunnloven kun er tilgjengelig i lyd- og skriftspråk, er det mange som ikke har reell tilgang til den, sa professor Christoffer Eriksen fra Juridisk fakultet ved Universitetet i Oslo.

– Det handler om demokratisk deltakelse. Grunnloven må være forståelig for alle som bor i Norge, også for dem som bruker norsk tegnspråk.

Tegnspråkbrukere har i dag rett til opplæring i og på tegnspråk. De har også rett til informasjon i sitt eget språk. Derfor er det på høy tid at Grunnloven

også finnes på tegnspråk. Et krevende arbeid med stor betydning.

Jon Christian Fløysvik Nordrum, jurist og prosjektleder, fikk ideen til prosjektet allerede før språkloven ble vedtatt. Han ble inspirert da Grunnloven ble oversatt til samisk – og stilte spørsmålet: Hvorfor finnes den ikke på norsk tegnspråk?

Arbeidet ble påbegynt sommeren 2024, og prosjektgruppen består av fagpersoner med både juridisk kompetanse og tegnspråkkompetanse: Marte Kvinnegard, stipendiat ved UiO, Lilly-Jane Viken, jusstudent og tegnspråktolk, og Nordrum selv.

Under konferansen fortalte Kvinnegard om hvor komplekst det er å oversette et juridisk dokument som Grunnloven: – Vi må først forstå de juridiske begrepene, analysere teksten, og så finne en god, visuell måte å uttrykke dette på i norsk tegnspråk.

Vi bruker både bokmål og nynorsk for å forstå innholdet før vi oversetter. Faktisk er nynorsk ofte enklere å forstå fordi det er mindre formelt og mer presist.

Det er ikke hvem som helst som kan oversette Grunnloven. Det kreves juridisk utdanning for å kunne forstå hva teksten faktisk sier. Mange begreper har en annen betydning i jussen enn i dagligtale – for eksempel betyr "å prøve" i juridisk sammenheng "å kontrollere". Det er nettopp derfor det er så

viktig med presis og riktig oversettelse.

VIKTIG FOR SPRÅKETS STATUS

Hilde Haualand, professor og leder av Tegnspråkutvalget (NOU 2023: 20), poengterte at prosjektet har stor betydning for statusen til norsk tegnspråk. – Dette viser at tegnspråk er et språk som også kan brukes til avanserte og faglige temaer. Oversettelsesarbeidet gjør det tydelig at norsk tegnspråk er et eget språk – med egen struktur og egne uttrykksmåter – helt ulikt norsk.

Hun la til at selv om vi ennå ikke har en juridisk terminologikorpus på norsk tegnspråk, er det svært viktig at vi nå starter dette arbeidet. Det vil bidra til utvikling av fagterminologi på tegnspråk og økt bevissthet i samfunnet om språklig likeverd.

VIKTIGHETEN AV EN KORREKT OVERSETTELSE

Forbundsleder Niels Kristensen understreker at dette ikke bare handler om tilgjengelighet – men om rettssikkerhet.

– Det er avgjørende at oversettelsen er nøyaktig og tro mot innholdet. Grunnloven er et juridisk dokument som regulerer våre grunnleggende rettigheter og statens maktfordeling. Hvis oversettelsen ikke er korrekt, kan det få store konsekvenser for hvordan tegnspråkbrukere forstår og utøver sine rettigheter.

NDF mener at det er også viktig at språket skal være på norsk tegnspråk, et språk som blir forstått av morsmålsbrukere.

TOLKEFORMIDLING PÅ ANBUD

TEKST René Stub-Christiansen

NAV har varslet at de vil inngå en landsdekkende rammeavtale for kjøp av tegnspråk tolketjeneste. Endringen skyldes ikke ønske om bedre tilbud til brukerne. Årsaken er EØS-regelverket som krever at slike tjenester skal lyses ut på anbud for å fremme fri konkurranse innen EØS.

HVA BETYR DET AT TOLKEFORMIDLING ER PÅ ANBUD?

Arbeids- og inkluderingsminister Tonje Brenna uttalte i Dokument 15:2 (2024-2025) at: «Det er lagt til grunn at nåværende bestillingsløsning fortsatt skal benyttes, dvs. uavhengig om etaten benytter egne ansatte eller om bestilling går til formidlingsleverandør.».

Ut fra dette forstår jeg det slik at selve bestillingsløsningen forblir, men at det er usikkert hvorvidt formidlingsbyråene skal ha egne ansatte tolker eller kjøpe tjenester fra NAV.

Siden vi ikke har sett rammevilkårene enda, blir det bare spekulasjoner å si noe om hva de nye formidlingsbyråene skal tilby, hvilke betingelser de må jobbe etter og hvordan de blir organisert.

Men generelt kan vi allerede nå slå fast at utlysning av tolkeformidling åpner for at private firmaer i hele EØS skal

kunne konkurrere om å formidle og organisere tolketjenester i Norge. Vi kan derfor ikke utelukke utenlandske eiere.

BLIR KVALITETEN DÅRLIGERE?

Ikke nødvendigvis. Anbudsregelverket gir anledning til å vektlegge kvalitet, slik at det ikke bare er pris som styrer hvem som får anbudet. I en artikkel i Anbud365, den 28. november 2024, signaliserer NAV at de vil bruke kriterier som kvalitet, stabilitet og brukertilfredshet i rammeavtalene. Det er positivt og sikrer vektlegging av kvalitet.

Samtidig vet vi ikke sikkert enda om de private tolkeformidlingsbyråene skal overta personalansvaret for tolkene. Hvis ikke så vil ansvaret for å levere gode tolker fortsatt ligge hos NAV tolketjeneste.

Uansett vil det avgjørende for god tolke kvalitet bli det å forbedre arbeidsbetingelsene som tolkenes arbeidsgiver gir til tolkene sine. Vi har sett eksempler på frilanstolker som forlater NAV-systemet på grunn av dårlige vilkår. Hvis dyktige tolker slutter vil det påvirke tolke kvaliteten og tilgang på tolker.

Selv om juridiske rammer og anbudsprosesser kan gi struktur, så vil kvaliteten til syvende og sist avgjøres av menneskene som står i oppdragene hver dag.

ERFARING FRA TIDLIGERE PRIVATISERINGER

Britiske myndigheter inngikk i -

René Stub-Christiansen

René er advokat for Norges Døveforbund og deres medlemmer. Han kan tegnspråk og tar gjerne imot spørsmål og forespørsel.

E-post: post@stub-christiansen.no
Chat: www.stub-christiansen.no

- 2011 en nasjonal kontrakt med ett privat selskap (Applied Language Solutions) for rett stolking. Ordningen ble sterkt kritisert pga. dårlig kvalitet, mangel på kvalifiserte tolker, og avlyste rettssaker. Etter flere år måtte kontrakten reforhandles og konkurransen åpnes på nytt.

Dette ble en svært kostbar reversering av kontrakten. Lærdommen er at man ikke bør utlyse store kontrakter uten tett brukerinvolvering fra starten. Etter det jeg kjenner til er NDF fortvilet over utsatte møter og lite brukerinvolvering i anbudsprosessen med NAV tolketjeneste. Risikerer vi at norske myndigheter går i samme felle, eller vil de lykkes å inkludere brukerorganisasjonene tidlig i prosessen, og ikke vente til rammeavtalene allerede er utformet?

Vi har norske eksempler fra privatiseringsprosesser som har gått både bra og dårlig.

Privatisering av barnehager i Norge har vist at anbud og private aktører kan bidra til mangfold og fleksibilitet – så lenge kravene til pedagogisk kvalitet og bemanning er klare og blir fulgt opp. Når kvalitetskravene er tydelig og kontrollen god, så kan private bidra til økt kapasitet og nytenkning uten å svekke kvaliteten.

Foto: Fernando Agudo (Ordscred)

Norsk kortfilm vinner internasjonal pris i Frankrike

Tekst: Jannicke B. Kvitvær

Den skeive tegnspråklige kortfilmen "Ja, visst gjør det vondt" – med engelsk tittel "Oh girl, it hurts" – har gjort stor suksess på den franske filmfestivalen Filmofestival, der den hentet hjem tre priser.

Filmen, som tidligere ble vist under Døves Kulturdager i Ålesund og omtalt i Døves Tidsskrift 3/2024, er en tegnspråklig kortfilm gjort av Ordscred med midler fra Stiftelsen Dam.

Under den franske filmfestivalen Filmofestival ble filmen nominert i hele fire kategorier, og tok hjem tre prestisjefylte priser: Beste fremmedspråklige film – Ordscred. Beste kvinnelige skuespiller – Belinda Stø. Beste foto – Fernando Agudo

Filmen ble også nominert i kategorien Beste regi over 30 år, med regissør Pernille Forsberg Vogt i spissen.

"Ja, visst gjør det vondt" er en sterk kortfilm som utforsker smerte, identitet og indre styrke. Med et uttrykksfullt filmspråk og en gripende hovedrolleprestasjon av Belinda Stø, har filmen klart å berøre både nasjonale og internasjonale publikummere.

Regissøren Pernille Forsberg Vogt har tidligere uttalt at filmen er inspirert av Karin Boyes dikt med samme navn, og at målet har vært å skape en tegnspråklig versjon av følelsene som oppstår i møte med forandring og sårbarhet.

Filmofestivalens jury roste filmen for dens kunstneriske kvalitet, sterke

visuelle uttrykk og evne til å formidle komplekse følelser.

Med disse prisene har "Ja, visst gjør det vondt" og Ordscred befestet sin posisjon og satt Norge på verdenskartet i filmverdenen, og åpner dermed døren for videre internasjonal anerkjennelse.

FØRSTE KORTFILM

Til Døves Tidsskrift forteller Anja Hofsøy Tolsrød og Pernille Forsberg Vogt fra Ordscred at det følte surrealistisk å bli nominert i hele fire kategorier. - Dette er vår første kortfilm, som vi og hele teamet -

Foto: Ordscred

Foto: BarrierBreakers SB.

- har lagt ned veldig mye arbeid i. Når man jobber med en film, selv om det er en kortfilm, er prosessen så lang og man blir til slutt blind på materialet og kan begynne å tvile på seg selv. Har man bommet fullstendig? Vi tror de fleste kunstnere kan kjenne seg igjen i dette.

Å bli anerkjent med nominasjoner er verdt alt strevet alene.

Om å være der, vinne og å få så mye oppmerksomhet forteller de at reiste ned uten noen konkrete forventninger. - Vi var så klart spente på resultatet. Det øyeblikket vi husker aller best er da den første prisen skulle deles ut på prisutdelingen, for beste kvinnelige hovedrolle.

En gigantisk storskjerm telte ned og plutselig var bildet av Belinda der. Vi fikk gåsehud og bakoversveis! Vi er utrolig stolte av Belinda og hennes skuespillerprestasjon.

At vi i tillegg skulle få beste foto og beste fremmedspråklige film var langt over våre forventninger, og vi har kjent

på lykke og eufori, og ikke minst en gnistrende motivasjon for å lage flere filmer.

Vi føler også på dyp takknemlighet for at juryen har sett og forstått filmen på den måten de har gjort. Da føler vi at vi har gjort noe riktig.

TILLEGGSOPPLYSNING:

Filmen er "official selected" til to nye filmfestivaler:

- Unify Deaf Film Festival i Toronto, Canada, 25. oktober 2025
- Tokyo International Deaf Art Festival, Japan, 6-9. november 2025

STUDENTBEDRIFT VANT NM

Studentene bak BarrierBreakers SB har vunnet prisen for Beste sosiale entreprenør under NM for studentbedrifter.

Bak bedriften står fire døve og hørselshemmede vernepleierstudenter, Vivi Hurtley Thordarson, Linn Marie Strømnnæss, Tiril Carina Gjermundbo og Babar Ali – som også er vinnerne av prisen.

BarrierBreakers SB fokuserer på unge døve og hørselshemmede, og jobber aktivt mot minoritetsstress og utenforskap.

På hjemmesiden Ungt Entreprenørskap kan vi lese hva de selv sier om studentbedriften:

«Vi skaper inkluderende møteplasser og bærekraftige løsninger – fordi vi vet hvordan det føles å stå på utsiden, og hvordan man bygger veien inn.»

Støtt Norges Døveforbund – kjøp flotte produkter!

Norges Døveforbund har lansert en spennende salgsaksjon. Alle kan kjøpe flotte og nyttige produkter samtidig som man støtter en god sak! Handlenett, turkopper, kalendere, t-skjorter og bøker – alt til inntekt for vårt viktige arbeid for døves rettigheter og fellesskap.

Disse produktene selges gjennom våre lokale foreninger, og mesteparten av overskuddet går direkte til det lokale arbeidet. Ved å handle støtter man ikke bare Norges Døveforbund, men også sin egen lokale forening og aktiviteter der.

Hvorfor kjøpe fra oss?

Når du kjøper disse produktene, bidrar du ikke bare til å finansiere våre aktiviteter og prosjekter, men du støtter også de lokale foreningene direkte. De fleste av inntektene fra salget går tilbake til våre lokale grupper, som bruker disse midlene til å arrangere tegnspråkkurs, sosiale aktiviteter, og andre tiltak som fremmer døvekultur og inkludering.

T-skjorter: Uttrykk din stolthet over tegnspråk og døvefellesskapet med våre unike design som både er morsomme og meningsfulle.

Handlenett: Perfekt for treningstøy eller handleturer når du er på farten. Med stilige design som viser ditt engasjement for tegnspråk. Nettet har både hank og seler slik at du også kan bruke det som ryggsekk. Perfekt for tegnspråklige. Tykk økologisk bomull i god kvalitet.

Turkopper: Ta med på tur eller bruk hjemme. Disse koppene er både praktiske og en fin måte å vise støtte til Norges Døveforbund. Tegnene på koppen sier kaffe og te. En morsom samtalestarter tror vi.

Kalendere: Våre kalendere er ikke bare nyttige for å holde styr på dagene; de er også en kilde til inspirasjon med bilder og tegn. Hver måned har også en QR-kode som man kan lese med mobilen for å lære noen aktuelle tegn for hver måned.

Bøker: Fra lærebøker til tegnspråk til bøker om døves historie og kultur, vårt utvalg er rikt for de som ønsker å lære mer eller gi en meningsfull gave.

Tilbakemeldinger er viktige

Vi er i en periode der vi ønsker å lære og forbedre oss. Derfor er vi svært interessert i å høre fra deg. Hvordan kan vi gjøre våre produkter bedre? Har du forslag til nye produkter eller forbedringer av eksisterende? Send oss gjerne dine tilbakemeldinger! Dette gir oss verdifull innsikt og hjelper oss med å utvikle oss i tråd med våre medlemmers behov.

Gjennom å kjøpe disse produktene, støtter du ikke bare en god sak, men du blir også en del av et fellesskap som jobber for likeverd og inkludering i Norge. La oss sammen vise at tegnspråk og døve rettigheter er viktig – et handlenett, turkopp, kalender, t-skjorte eller bok av gangen!

Foto: NDI, Ole Røren (golf)

SPORT: Mye aktivitet i NDI

Det er full fart i Norges Døveidrettsutvalg denne høsten, med generalforsamling, jubileum og valg av nytt utvalgsstyre.

I høst skal NDI ha generalforsamling, og ett nytt utvalg skal velges inn.

Det er tre verv som står på valg, nestleder (Ingvild W. Skjong, Ålesund døves aktivitetsklubb), styremedlem (Dag Bøe, Bergen Døves Idrettsklubb), styremedlem u/26 år (Fredrik Øvrum, Trondheim Døves idrettslag).

Et av punktene som ønskes gjennomgått på generalforsamlingen er å formalisere samarbeidet med Norges Døveforbund (NDF) og Hørselshemmedes Landsforbund (HLF) ved å gi disse organisasjonene fast observatørstatus i utvalget.

Noe som innebærer at NDF og Hørselsforbundet kan sende en representant til NDIs møter. Forslaget legges frem som en endring i vedtektene, og behandles av idrettslagene på generalforsamlingen.

VALG UTEN VALGKOMITÉ

For første gang har NDI ingen valgkomité. Idrettslag og medlemmer er blitt oppfordret til å stille i valgkomiteen, og oppfordringen har foregått gjennom sosiale medier og direkte kontakt, men interesse for å sitte i valgkomiteen har vært lav, da flere har meldt interesse for å stille til valg til NDI-utvalget.

Uten valgkomité vil derfor kandidatene bli presentert nøytralt, uten dypere vurdering eller intervju.

Har du lyst til å stille opp som kandidat? Fristen for å melde seg som kandidat er én måned før generalforsamlingen, du kan melde din interesse til NIF/NDI som vil komme med mer informasjon om fremgangsmåten.

VERTSKAP FOR NORDISK-BALTISK MØTE
Samtidig som generalforsamlingen er

NDI også vertskap for det Nordisk-Baltiske møtet, der representanter fra døveidrettsorganisasjoner i Norden og Baltikum samles for dialog og samarbeid.

100 ÅR!

Det har vært jobbet med 100-årsjubileum, men NDI ser at de trenger mer ressurser og tid til å lage et godt jubileum, og har derfor utsatt selve jubileet til en ny dato.

DEAFLYMPICS 2025

NDI jobber også mye med å forberede Deaflympics, sommer OL- for døve, som denne gangen arrangeres i Japan, Tokyo, 15. til 26. november. Tokyo har nemlig satt seg som målsetning å være første by som arrangerer både OL, Paralympics og Deaflympics etter hverandre. Norge skal delta også. Du kan se uttaket til Deaflympics på NDIs hjemmeside.

Johnny Olsen til minne

Kjære pappa!

For noen var du ingen, men for oss var du alt.

Du så dagens lys en vinterdag midt under andre verdenskrig, og ble raskt sendt på barnehjem. Du fikk en tøff start på livet, og det ble ikke stort lettere i dine første barneår.

Dette tror jeg har preget deg gjennom hele livet. Min farmor og farfar adopterte deg, og du kom til Martodden. Du har fortalt meg at du også har gode minner fra krigen – med snille soldater som ga deg godbiter, selv om det var forbudt.

Du begynte på Storhamar skole, men det ble for tungt – du hørte ikke godt nok, og fikk derfor plass på døveskolen i Holmestrand. Jeg husker du fortalte at du de første nettene la deg med

klærne på, klar til å rømme hjem. Men hver kveld og natt endte med at du sovnet –

og fortsatt var der neste morgen.

Jeg husker også at du fortalte det var risengrynsgrøt hver lørdag, og man måtte sitte til man hadde spist opp – selv om man var uheldig og fikk oversaltet grøt som var brent i bunnen av gryta. Man rakk opp hånda og holdt glasset når man ville ha mer vann til maten.

I Holmestrand tilbrakte du mange ferier, fordi farmor og farfar ikke hadde råd til billett hjem. Her ble du godt ivaretatt av lærer Fingarsen og hans kone. Jeg, som nå har barn selv, kan forstå at du heller gjerne ville reist hjem.

Du har alltid stilt opp for meg og oss – men også for alle døve. Du har vært

en forkjemper for døves rettigheter og vært samfunnsaktiv i døvemiljøet, og senere for Hamar som by. Det er rart å tenke på alt du har gjort, som jeg egentlig ikke har vært en del av, men som likevel sier så mye om deg som person.

Friluftsliv, natur og idrett har alltid ligget ditt hjerte nært. Du har spilt håndball, fotball og drevet med friidrett. Du har løpt masse, gått turer i fjell og på vidda, syklet mange mil – og vært en del av både det hørende og det døve idrettsmiljøet.

Tenk at du har deltatt i døve-OL – det er liksom litt stort. Du var også leder i Hamar Døves Idrettslag i mange år. For meg som barn innebar det mange turer i fjell og mark, og alle dagene på døvehytta Fiskerly. Det var min hverdag, og helt naturlig for oss som familie. Så naturlig at da jeg ble eldre og fikk venner som -

- ikke var fra Hamar, glemte jeg å fortelle at hjemme prater vi tegnspråk.

I dag finnes det et norsk klesmerke med mottoet «Livet er best ute» og «Norge er ikke skapt for å sitte på ræva» – det er nesten som om de har tatt dine ord. Du likte best å gjøre ting, helst ting som innebar aktivitet.

Hytte var ikke hytte dersom den hadde innlagt vann, strøm og kloakk, sa du. Du drakk tran og spiste sardiner i olje – mens jeg likte best sjokoladepålegg og godteri. Tross dette var vi så utrolig like – noe som har gjort at vi har kranglet mang en gang opp gjennom årene.

Men du er også den som har gjort meg til den jeg er. Du og mamma ønsket å gi meg alle muligheter til å bli noe – skole har alltid vært viktig. Nå i voksen alder vet jeg at dere er stolte av meg, og jeg er glad for at jeg har kunnet gjøre dere stolte.

Livet er langt og inneholder mange deler – deler jeg som barn ikke forstod, men som jeg som voksen innser er en del av livets kretsløp.

Jeg ser at jeg gjør mange ting som du og mamma gjorde. Noe er bra, og noe er mindre bra. Du pleide å si at «man kan ikke lære en gammel hund å sitte» – men jeg håper og tror at jeg fører gode ting videre, og at dine gener lever videre med oss.

Du har stilt opp så mye for oss i familien Fogelberg. Du har lekt i timevis med barnebarn, pusset opp og vasket oss ut av hus. Du har kjørt utallige mil mellom Hamar og Alingsås, og vi har vært på mange turer. Det er alt dette jeg velger å huske nå – i tillegg til alle barndomsminner.

Du vet, alle teltturene og maten på stormkjøkken, som jeg ikke likte da jeg var liten, men som jeg setter stor pris på som voksen.

Jeg var ikke bortskjemt med penger, men med tid, kjærlighet og oppmerksomhet – det har du og mamma skjemt meg bort med.

De siste ukene har vært tunge. Det har vært vondt å se deg bli dårligere og svinne hen. Det var rart å ta farvel i et

nesten tomt rom, for jeg vet at det er mange flere som gjerne skulle vært der og sagt ha det til deg, pappa.

For selv om du var ingen for noen, så var du veldig mye for mange.

Du var en bauta i døvemiljøet, og jeg vet at mange hadde ønsket å være til stede – akkurat som mange andre på Hamar.

Av respekt for dine ønsker var det oss, dine nærmeste fem, som tok farvel med deg. Det var så stille i rommet. Du hadde slitt så hardt, pappa – så det var nesten godt å få se deg hvile.

Sov godt, pappa. Jeg elsker deg, og jeg håper vi ses igjen.

/Johanna Fogelberg

Johnny Olsen gikk bort 19. juli 2025, bisettelsen fant sted 29. juli 2025.

Takk

En stor takk til alle dere som har vist oss omtanke da vår kjære datter Jeanette Amalie Hansen døde brått 8.4.25, 50 år gammel.

Det har varmet og hjulpet oss i sorgen.

En ekstra takk til døveprest Arne Lundquist som flyttet ferien for å være sammen med oss.

En varm klem fra oss til alle dere.

Wenche og Gunnar (foreldre)

Foto: Rune Anda, 2022

Odd-Inge Schrøder til minne

Odd-Inge Schrøder gikk bort 26. august 2025, 78 år gammel. Med hans bortgang har døvesamfunnet mistet en av sine mest betydningsfulle forkjempere, en pioner for norsk tegnspråk og en bauta i arbeidet med å dokumentere og formidle døves historie og kultur.

Odd-Inge ble født 27. januar 1947 i Oslo, i en familie der norsk tegnspråk allerede var en naturlig del av hverdagen. Med døve foreldre og bestemor vokste han opp i et rikt tegnspråklig miljø, og utviklet tidlig en dyp kjærlighet til språket og kulturen det bar med seg.

Denne kjærligheten skulle prege hele hans liv og virke.

Gjennom flere tiår viet han seg til å styrke norsk tegnspråks status og synlighet. Han var en av de første i Norge som løftet fram tegnspråk som et fullverdig språk, på lik linje med talespråk.

Med et sterkt engasjement og en urokkelig tro på språkets verdi, bidro han til å endre holdninger og åpne dører for forskning, utdanning og anerkjennelse.

Odd-Inge var lærer, forsker, forfatter og formidler. Han underviste både i videregående skole og ved universitet

og høyskole, og var en sentral drivkraft i etableringen av høyere utdanning i norsk tegnspråk. Han var med på å utvikle grunnfag i norsk tegnspråk for tegnspråklige, og ga dermed døve og hørselshemmede mulighet til å studere sitt eget språk på akademisk nivå.

Han skrev en rekke bøker, artikler og hefter som har vært avgjørende for forståelsen av døves historie og kultur. Hans arbeid med å dokumentere livene til døve i tidligere tider, og hans evne til å formidle dette på en levende og tilgjengelig måte, har gitt ettertiden en uvurderlig kunnskapsarv.

Han var også en viktig bidragsyter til scenekunsten, blant annet gjennom manusarbeid for Teater Manu.

Odd-Inge hadde en sterk tilknytning til Døvekirken, og ble i 1975 vigslet - til kateket - den første døve i en slik rolle i Norge. Han oversatte Lukasevangeliet til norsk tegnspråk og deltok i liturgiarbeid gjennom flere tiår.

Han var også en sentral skikkelse i døvehistoriske miljøer, både nasjonalt og internasjonalt. Han var med på å stifte Norsk Døvehistorisk Selskap og var senere president i Deaf History International.

Odd-Inge fikk skinne gjennom hans arbeid med å løfte fram døves historie, noe som har vært med på å gi døve en sterkere identitet og stolthet over egen kultur.

Han har også bidratt i Norges Døveforbund, med kunnskap og engasjement,

og har blitt hedret med flere priser og utmerkelser for sitt livslange arbeid. Han mottok Norges Døveforbunds hedersmedalje og Språkrådets tegnspråkpris – begge sterke uttrykk for den respekten og takknemligheten han hadde i fagmiljøer og i døvesamfunnet.

Men kanskje viktigst av alt: Odd-Inge vil bli husket som et varmt, klokt og engasjert menneske. Han hadde en sjelden evne til å kombinere faglig tyngde med menneskelig nærhet. Han så enkeltmennesket, og han delte raust av sin kunnskap og sine erfaringer.

Odd-Inge inspirerte, utfordret og løftet andre – både som lærer, kollega, venn og forbilde.

Hans bortgang etterlater et stort tomrom, men også en rik arv. Gjennom sitt arbeid har han lagt grunnlaget for at kommende

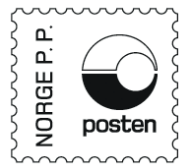
generasjoner kan bygge videre på det han startet.

Norsk tegnspråk og norsk døvehistorie står sterkere i dag takket være Odd-Inge Schrøder.

Minneordet er satt sammen utifra flere minneord om Odd-Inge Schrøder. Odd-Inge var en viktig og betydningsfull person for mange at Norges Døveforbund ønsket å ha med minneord i denne utgaven av Døves Tidsskrift.

En artikkel om Odd-Ingens arbeid i Norges Døveforbund kommer i neste utgave.

Returadresse:
Norges Døveforbund
Grensen 9
0159 OSLO

PREMIERE PÅ NRK 23. SEPTEMBER

DET
FORBUDTE
SPRÅKET

DØVES MEDIA